

LUMINA PENTRU TOTI

Revistă ilustrată de enciclopedie și de pedagogie pentru luminarea poporului

DIRECTOR ENICU D. BĂLTÉNU

Nu este mărire fără virtute; dar nici virtute fără lumină. Deci lumină înainte de toate
Națiunea ce mai mare este aceea care are cele mai multe școle.

Școla este arma viitorului.

Familia și școla trebuie să lucreze împreună la educația copiilor.

Scopul principal al educației este formarea caracterelor energice și morale.

Educația și ajunge scopul prin ajutorul instrucțiunii

Școlile ateliere

Dl P. S. Aurelian se ocupă în revista sa „Economia națională,” între altele de destinația școlilor ateliere și sfârșete îndemnând corporile legiuitoare ca pentru anul finanțiar ce va începe la 1 Aprilie viitor, să voteze acuma cel puțin 100 mii lei, pentru ca cu aceștia să se înființeze câte-va ateliere prin orașe și sate în cari să se învețe câte o meserie și apoi, dupe ce într'o localitate un rând de copii și tineri vor fi învățați o meserie, acel atelier să fie mutat în altă comună sau în altă parte a aceluiaș oraș. Când se gândește cine-va că suma ce se cere este aprôpe nimic pre lângă cea ce se cheltuiește cu lucruri de lux și când are în vedere foloșele ce niște asemenea ateliere vor aduce, ar crede că camerile vor vota cu cé mai mare plăcere suma cerută, mai ales dacă guvernul ar împărtași ideia Dlui Aurelian. Noi felicităm pe Dl Aurelian pentru această idee pe care noi am cerut'o de atâtea ori.

E. B.

Metodologia privită din punct de vedere filosofic.

Neapărata trebuință de metódă

Vorba metódă a ajuns să se audă pronunțându-se de toți acei cari au învățat câte-va clase, dar adese fără să o înțelegă pe deplin, afară negreșit de persoanele mai năinate în învățătură; ba uneori am auzit chiar pe multe din aceste persoane mai instruite vorbind despre metódă într'un mod cu totul greșit, fără să mai vorbim despre acei care făceau deosebire între metódă și metod. Pentru ca cititorii noștri să numai aibe nici o nedumerire asupra acestei cestiuni, ne propunem să țicem aci ceva pe scurt despre adevăratul sens al cuvintului metódă, despre necesitatea metodei, precum și despre metódă în genere și în particular.

Vorba metódă sau metod va să țică calea cé mai nemerită pentru ajungerea scopului la care tindem, sau dacă vreți și mai deslușit: *metódă se numește o întrebuințare bună de mijlőce proprii a ne duce la scopul ce urmărim*; de unde urmędă că orice ai vrea să faci, orice ai vrea să lucrezi totul cere o metódă, adică pentru orice lucrare, pentru orice întreprindere, se cere să cauți mijlőce proprii, nimerite pentru acé lucrare și apoi să aplici bine, să întrebuințezi bine acele mijlőce. Așa, de exemplu, omul cum se cade trebuie să aibe metódă în purtarea sa cu lumea, în conducerea afacerilor casnice, în conducerea meșteșugului și negoțului, în artele resbelului, ale navegării și ale culturii, în administrație și guvernare, în practicele educațiunii, etc, Persóna care n'are metódă în ocupațiile sale, merge orbește, la întâmplare sau la un noroc, cum se țică de obicei. Dar și

persóna care se conduce după ȳeresurȳ, după superstiȳii, după idei greșite și care nu vrea să ȳesă din văgașul cel vechiũ, numai și numai că așa a apucat, și asemenea persónă n'are metódă, nu merge pe drumul cel adevărat care conduce la ajungerea scopului.

Metóda însė este neapărat trebuinciosă nu numai când vrei să lucrezi ceva, ci și când vrei să cugeti, să te gândești la ceva, și atunci ai necesitate de metódă. Până și judecățile, părerile și hotărârile noastre de totă ȳiua cer ca mintea noastră să se conducă metodic; dar mai cu sémă avem trebuinȳă de metódă ca să cunoștem adevărul ce căutăm în știinȳe; de aceea aci ne vom ocupa de metódă din acest punct de vedere. Dar după ce adevărul este găsit, apoi trebuie spus și învățat altora tot metodic, lucru despre care ne vom ocupa la timp.

Pentru ca să descoperim adevărul în știinȳe, trebuie ca spiritul nostru să se conducă potrivit cu firea și legile sale, care este principiul *metodei generale*. Afară de aceasta, trebuie ca, în orice fel de cercetări, să se aplice bine procedurile proprii și potrivite cu natura fie-cărui lucru, de unde nasc feluritele metode cari corespund deosebitelor feluri de știinȳe. Din cele ȳise pînă aci rezultă că este o **metodologie generală** care se ocupă cu regulile elementare ale bunei conduceri a spiritului nostru în orice cercetare științifică, și o **metodologie particulară** care se ocupă treptat cu feluritele proceduri de cercetări compunind metóda specială a fie-cării clase de știinȳe:

Rămâne deci ca pe viitor să ne ocupăm de fiecare din aceste două metodologii,

E. B.

Sentinȳe pedagogice pronunțate de diferiți ómeni mari.

Omul liber trebuie să libereze pe sclav, învățatul să

cugete pentru prost și fericitul să lucreze pentru nenorocit.

Herder.

Nici o dată nu vor ajunge bine educați oamenii cari au primit educațiunea sub formă de muncă silnică și amenințată de pedepse.

H. Spencer.

Greutatea educațiunii morale vine și de la părinți și de la copii. În cele mai multe cazuri defectele copiilor sînt moștenite de la părinți. Prin urmare mai tot-d'auna părinții au de luptat în contra defectelor lor oglindite în copii. Deci nu putem să ne așteptăm la o educațiune desevîrșită: părinții sînt pre răi pentru acesta.

S. H.

Instrucțiunea morală trebuie dată ast-fel ca preceptele ei să fie primite liber, în cât copii să le considere ca trase din propria lor natură.

Fenelon.

Din nenorocire educațiunea la noi constă mai mult în a ține, în a spune copiilor lucrurile de cât în a-i exercita.

Horatiu Manu.

Activitatea liberă și individuală a elevului este de mult mai mare însemnătate de cât silința oficială a acelor cari se apucă de instruit.

Felemberg.

Ceea-ce elevul descopere prin lucrarea gândirii sale se știe mult mai bine de cât aceea ce l'am făcut să învețe din spuse.

M. Marcel.

Natura pune pe oameni pe aceeași treptă, educațiunea îi deosebește.

X.

Când învețăm pe copii cum se cade, nu-s mai fericiți în timpul recreației, de cât în timpul lecțiilor; rare-ori exercițiul puterilor mintale este însoțit de mai puțină plă-

cere de cât al puterilor trupului, și une-ori cel d'întâiu pricinuește chiar mai multă plăcere.

Pilaus.

Renașterea morală a omenirii nu va începe cu tot dinadinsul de cât atunci, când relațiunea socială ce mai temeinică va fi pusă pe picior de egalitate și când membrii omenirii, vor recunoște că ființa pentru care ei au ce mai mare simpatie trebuie să aibă aceleși drepturi și aceeași lumină ca și ei.

Un mare cugetător al secolului.

Toți acei cari strigă și strigă în contra instrucției femeii ar trebui să se gândească că strigă și în contra unei jumătăți de omenire.

Manouvrier.

Un bărbat căsătorit cu o femeie mai puțin inteligentă de cât dînsul are de tîrît după el o ghiulă, și încă ceva mai rău, are de învins o pîdică.

Mill.

Ani întregi se întrebuintă pentru a face din băiat un „om de lume“ și din fată „podoba seratelor“ și nu se dă nici o oră studiilor cari i ar aduce în stare să-și îndeplinescă datoria ce mai gră: **conducerea familii.**

H. Spencer.

Fie un bărbat cât de învățat, cât de energic, tot va fi amorțit în lucrările și ideile lui, pe câtă vreme va ave lângă el o femeie ce nu-l înțelege în aspirațiile lui, o femeie ce habar de grije n'are de știință fie de ori ce soiū, cu un cuvînt o femeie al căruī nivel intelectual nu s'a ridicat mai sus de cât mahalaua.

Manouvrier.

Profesóarele trebuie să fie în tóte și în tot-d'auna mame cu inimă, chiar când n'au copii, căci educația e cu atât mai eficace și mai fertilă cu cât se inspiră mai mult din fîntâna maternității.

Montegazza.

SCHIȚE DIN ISTORIA PEDAGOGIEI.

G R E C I I.

I.

Istoria pedagogiei cu Grecii se incepe, căci numai când apar ei pe scena lumii, numai de atunci încôci pôte fi vorba despre o adevărată educațiune. Ei au fost cel dintâiu popor, care a imbrățișat cultura și au dus'o mai departe! Cele trei idei mari: *frumosul, binele și adevărul*, de ei sînt mai ântâiu înțelese, ei au fost acei, cari pentru ântâiaș dată au ȃis, că scopul educațiunii este să *perfecționeze pe omul*. Păcat numai, că ei au greșit în privința asta mult, când făcêu deosebire între om și om, când acé perfecționare nu o înțelegêu de cât pentru clasa privilegiată, la ei marea massă a poporului zăcea în cé mai mare întunecime, în barbarie și miserie!..

Grecia favorizată de o climă dulce, acoperită totdeauna de un cer senin, munții ei frumoși și poetici, mulțime de golfuri la mare, marea când liniștită când viforôsă; în sfârșit totul a ajutat să se desvolte în Greci o simțire poetică, să-i facă apti de o cultură mai înaltă, să-i facă *hotărîți și tari în caracter*, lucruri fără cari nici nu se pôte inchipui educațiunea, și din cari lesne ne putem esplica, de ce tocmai Grecii au fost acei, cari s'au înălțat pe timpurile acelea, când știm că erau pe atunci popóre cu mult mai puternice și mai numeróse de cât ei. Da, dar acelea nu aveaũ calitățile spirituale ce avêu Grecii, și nici că le puteaũ avé, fiind-că împrejurările cari contribuiesc la formarea unui suflet apt de cultură, educațiune, precum: *clima, pământul unde locuesc, ocupațiunea*, nu le erau atât de favorizătóre ca acelea ale Grecilor. A fost popóre mari și puternice cât-va timp, dar fiind-că le lipsia cultura, sufletul pentru primirea unei culturî, au perit, s'au șters după fața pământului, ca și când nici nu ar fi fost, și astă-ȃi abia le-a mai rămas o urmă că au existat odată. Au perit, nu-i vorbă și Grecii, cum o să pérá totul în lume, dar eũ trecut secolii dearêndul de atunci

și urmele lor le mai vedem încă și astăzi: cele mai multe dintre principiile noastre pedagogice de astăzi, ei le cunoșteau chiar atunci, arta lor o admirăm și acum; cât despre filosofie, apoi știm cu toții că fără un Socrate, Platone etc. nici filosofia noastră nu ar fi ajuns acolo, unde este astăzi. Tot așa și pedagogia de astăzi numai după ce a trecut prin toate fazele fără cari faze nu se putea clarifica, numai după aceea am putut noi, cei de astăzi, ajunge acolo unde sîntem.

La început nu era nici la Greci vorbă despre o adevărată educațiune. A trecut mult timp, până ce au ajuns ei să știe care pôte fi *scopul* educațiunii, și *calea* pentru ca să ajungă acé educațiune.

Inceputul l'au făcut Homer și Hesiod, ale căror poezii religioase au avut efect mare asupra spiritelor elene: căci observăm influința acestor poezii chiar și la cei mai mari filosofi Greci. După poeziile orfee mai ales, vedem cum Grecii încep să cerceteze care este chemarea omului in lume, și ce trebuie să facă omul pentru a corespunde acestei chemări; încep să se ocupe despre ideia dumnezeirii, să caute cari pot fi relațiunile între om și d-zeire, se încercă să esplice chiar acele relațiuni.

Vin apoi cei șapte filosofi (invęțați) *) cari pun basa viitoare educațiunii a Grecilor in propozițiuni scurte, dar cu mult înțeles, dau *morală* pentru popor și cu asta se rupe óreșcum vëlul ce acopera omenirea de până atunci. Se incepe o adevărată revoluțiune: invęțații de aci incolo nu mai voiesc să credă in aceea, că tot ce este in lume, este rezultatul unor lucruri, unor ființe ce nu putem cunoște; ci încep a *cerceta*, primul pas de înălțare a omului. Și meritul lor a fost cu atât mai mare, cu cât ei au fost primii cari l'au făcut! *Tales* a fost primul, care a rupt legile de până atunci, care vedënd că nu ajunge la nici un rezultat, la nici o cunoștință sigură cu credința de până atunci, a început să cerceteze, să întrebe despre adevăratele cauze ale lucrurilor. Teologia de până acum se desparte de filosofie și din lupta acestor două se naște, se întărește pedagogia.

De aci incolo vedem apoi o luptă crâncenă nu numai între

*) Bias, Pittacus, Solon, Kleobulo, Periandru, Mison și Chilon.

teologiști și filosofi, dar chiar filosofi se impart in diferite școli cari însă este mai mult obiectul istoriei filosofiei, de cât al aceleia de care voim să ne ocupăm noi aci.

A trecut și *epocha apei* (Tales dicea că apa este principiul ori-cărui lucru); a trecut și aceea a *aierului* (*Anaximenes*, pe la 548 nainte de Chr., dicea că aierul este element principal, și isvorul vieții); a trecut și *Diogene* care, de și adopta cele dișe de Tales și Anaximene, dar mai adăuga și aceea că *viața nu este pur și simplu numai o putere, ci și o pricepere*, va să dică el și mai mult se apropie de acele principii, cari sînt bazele educațiunii.

Vedem apoi pe *Pytagora* [: născ. la 608 nainte de Chr., mort la 504 :] cum in școla sa religioasă-morală se ocupă cu studiarea sufletului omenesc, și este primul despre care știm cu siguranță că a împărțit puterile sufletului in *pricepere, minte și dispoziție* și își dă silință de a arăta o relațiune matematică in toate puterile sufletesti, și *Filolaï*, discipolul seü, ne și scrie principiile maistrului din care putem înțelege, că Pytagora credea, cum că fără calcul matematic nu se pöte să pricepem diferitele lucruri, relațiunile și efectul lor.

Xenofane (n. la 620 n. d. Ch) capul școlei de la *Elea*, de și în multe privințe se alătură către cele propagate de școla matematică a lui Pytagora, dar totuși se deosebia prin aceea de cei de sus, că el, și discipolii seü dicău că *tuturor lucrurilor existente D-zeü este causă* și prin asta a stat cum-va in calea liberei cercetări.

Sub *Heraclit* filosofia se mai limpedește și așa câștigă și pedagogia. El este acela, care, așa dicënd, impacă școla lui Pytagora, care totul reducea la număr, cu școla lui Xenofane, care dicea că totul vine de sus! El dicea, că tot ce este, depinde de la aceea, cum am priceput'o noi. Avem organe sănătöse? și ideile despre lucruri le vom avé mai clare. Dice cam aceea, ce a diș mai târziu *Locke*: că totul *prin intuițiune* se cunoște. De aceste idei trebuie să se fi insufletit in timpurile nöstre și *Pestalozzi*. El dice că toate cunoștințele nöstre depind de la modul intuițiunii nöstre și *fără organe sănătöse nu se pöte cunoștința bună*, lucru desvoltat mai târziu de *Hegel*. Să se esplice însă clar nici el

nu știe, din cosmologie nici el nu se descurcă și ca să nu fie nici de partida celor cu principiul *apei* nici de a acelor cu *aierul*, el dice, că *lumea nu a fost creată nici de D-zeu nici de om, ci este rezultatul unui foc ce arde și se stinge.*

De alt-fel, el a pătruns cu cercetarea lui asupra sufletului omenesc și asupra vieții, intru atât în cât a ajuns la convingerea, că *în lume tot ce există, este supus la o nemărginită schimbare, față cu armonia și vecinicia naturii.*

Empedokle [: năș. la 440 nainte de Chr. și a murit sărind în craterul Etniei:] dice că două puteri sînt în lume cauza tuturor celor existente și celor peritoare: *iubirea*, puterea ce împreună—și *ura*, puterea care desparte totul!

Democrit (năș. la 460 nainte de Chr.) dice că priceperea are două mijloce pentru a se pute împuternici, dacă căștigăm ideile în urma unei *observațiuni* atente și dacă *ne gândim* apoi asupra aceluï lucru, dacă medităm asupra lui.

Ceea ce este și mai interesant pentru noi, cei cari ne ocupăm cu pedagogia, sînt vorbele următoare ale lui Democrit: „*Nu din frică trebuie să ne temem de rău, ci din rușinea către noi înșine; ce mai mare biruință este când ne putem învinge noi înșine pe noi, și liniștea sufletescă este rezultatul unor fapte bune. Veselie și bucurie, iată scopul vieții, dar nu însă a trece peste măsură, ci intru-atât în cât sufletul să pôta rămâne calm, neiritat nici de o patimă: sufletul este ce mai nobilă parte a omului.*“ *)

Anaxagora (născ. la 500 a. d. Chr.) fostul învățător al lui Socrate și Pericle, dice că *nu organele de intuițiune sînt singurele izvoare a cunoștințelor, acolo trebuie să fie și inteligența, căci organele de observațiune ne drată numai lucrurile așa precum ni se înfățișază și judecata este menită a le aranja, a le da locul și importanța în sufletul nostru, s'a apropiat, a esplicat cum-va mai clar teoriile lui Heraclit.*

Adevărata pedagogie însă numai cu Socrate incepe. Despre această însă voiū vorbi în altă parte și înainte de a face asta

*) Partisanii lui Democrit se numesc *atomisti*, din cauza că ei credeau că sufletul este compus din atome, cari sînt imprăștiate prin corp, și pe cari le respirăm din aier, și că viața numai atăta vreme ține, câtă vreme această respirație nu este împiedicată de nimic.

va fi bine să ne dăm seama pe scurt despre acele principii, cari au format baza pedagogiei elene.

Și Elenii, ca toate popoarele vechi, la început pre puțin s'au ocupat cu cultivarea sufletului. Și asta ne-o putem lesne explica, dacă ne gândim, că popoarele antice trăiau la început, într'o ne-curmată luptă pentru a-și apăra viața și moșia.

Mai târziu se naște însă în ei dorul de o viață mai fericită, mediteză asupra vieții și din această meditare provine apoi *cercetarea* asupra diferitelor lucruri din lume, cercetarea asupra cauzelor lucrurilor și împrejurărilor existente; ba îi vedem pe unii ocupându-se chiar cu studierea sufletului omenesc, a căuta relațiunile ce sînt între om și D-deire. Se desvălesc apoi din acel Chaos de idei, trece teoria *apei, aerului și a focului*, și se învechiesc și ideile *atomistilor*, nu se mai crede nici în *sofiști* *) și vin la concludiunea, că perfecționarea, fericirea prin muncă și cercetare, prin cultivarea mai rațională și mai armonică a sufletului, prin educațiune,—se poate ajunge.

La început și ei se ocupau mai ales de cultivarea corpului; asta o ceru împrejurările, viața de atunci, care mai adese-ori în forța și istețimea corpului își putea afla trăinicia. Și în privința asta Grecii au și ajuns perfecționarea; nimeni, nici înainte de ei, nici de atunci încôce nu a ajuns acel grad de dezvoltare, ce au ajuns în privința asta Grecii din anticitate.

Iar când ei încep să se ocupe și cu cultivarea sufletului, și atunci cultivă mai ales acele părți ale sufletului, care dezvoltându-se și întărindu-se, pot să servescă statului! Educațiunea lor dar era mai mult pentru un scop anume: consolidarea și prin asta mărirea statului, iar nu se cultiva în om *omul*, individul cu aptitudinile și slăbiciunile sale. Ori ave copilul ori nu aptitudine și putere, pentru ca se potă primi educațiunea, și se potă corespunde scopului pentru care era crescut, tot se creștea în cât să fie în stare a servi acé cauză. Să fie bun soldat, să știe răbda la frig și sóre, la fóme și sete, să fie sănătos la corp

*) Intemeietorul acestei școli era *Protagora*, discipolul lui Democrit. Ei dicéu că *adevărul nu se poate nici descoperi nici cunoște*. Ei s'au ocupat mai ales cu relațiunile ce pot exista între ómenii, de óre-ce erau convinși că *adevărul absolut* nici așa nu se poate descoperi!

și lucrător! Că el e fericit, la asta nimeni nu se gândia, când se făcū legile, statul era ântâiū!

Să ne gândim numai la legile aduse de Licurg și să le punem apoi față în față cu cele ale lui Solon. Iși aū, nu-ī vorba, ambele părțile lor frumoșe, dar viitor mai mare totuși acele aū avut, cari avēu de basă instrucțiunea, educațiunea sufletului, iar nu forța corporală.

Spartaniī se luptaū vitejește in resbele, mamele spartane eraū atât de patriotice, în cât fără lacrimi în ochi dīcēu copiilor lor, când aceștia se ducēu in resbel, dându-le scutul: „*cu acesta, sau pe acesta să vē întorceți!*“.—Dar hegemonia tot Athena o câștigă, prin ajutorul legilor aduse de Solon, cari tindeaū la cultivarea sufletului și tot in urma acestor legi se nasc atâtea suflete mari in Athena, și rezultatul, educațiunea ce urmă după astea, deveni basa chiar celui mai depărtat viitor, căci câte secole de-arândul nu s'a încălđit omenirea de rașele educațiunii elene, a căror urme in veci nu vor peri.

Iată dar câtă deosebire in educațiune chiar la un popor de acelaș sânge și în acelaș loc! Câtă deosebire va fi atunci in educațiunea a diferite popore și in diferite vremi!

In Sparta copilul până la vrâsta de șapte ani creștea in familie, De aci incolo, când sosea tocmai timpul in care copilul își putea câștiga primele neperitoare idei și simțiminte, in care dar se incepe dezvoltarea caracterului; de aci incolo, cum zic, copilul se creștea afară din familie, lipsit de căldura dragostei familiare, mai mulți impreună și unde nimeni numai ținea socotēlă de aptitudinile și puterile lui sufletești. Și nici nu se mai creștea de aci incolo copilul de cât conform cerinței statului, și tōtă viața lui era adusă jertfă scopurilor statului!

Cu totul alt-fel era asta in Athena, mai ales de la Solon încōce, unde copii eraū crescuți in familie, unde mama creștea copilul până ce să făcea mare de tot și unde după ce invēța carte, cât se cerea pe atunci, se deprindea și in artă: poezie, musică și gimnastică, pe când la Spartaniī nu mult fond se punea pe astea, esecție făcēnd gimnastică.

Sp artaniī nu dădēu mult pentru a forma un caracter mai nobil, mai poetic, mai simțitor, pe când Atenienii se puteaū mân-

dri cu totă dreptatea că nu neglijează educațiunea spiritului.

Spartanul era scurt la vorbe, șiret numai unde putea;—Atenienii—plăcuți, cu simț poetic, cu educațiune mai nobilă și respectul ce-l aveau spartanii către bătrâni se echivalază la atenieni cu iubirea și francheța ce o aveau către orî și cine.

Erau așa, parcă ar ști și ar fisimțit ei superioritatea lor și că educațiunea lor are să servescă de model la multe popoare și încă mult timp.

Cât despre *educațiunea fetelor* în deosebire, putem însemna, că, de și la Greci, *femeia* nu avea acel rol ce vom găsi la femeile Romane, totuși Grecii sînt primul popor, care a luat în seamă și pe femei, și s'au îngrijit de a le da oșescare educațiune și lor; importanță mai puțină!

În Sparta fetele aveau aproape aceeaș educațiune, ce primău băieții. Dîr că învățau mai puțină carte, dar gimnastică o făceau tot așa de regulat și riguros ca băieții, se dădea multă osteneală pentru ca să le desvolte corpul, dar și aici scopul final tot scopul statului era, căci ei nu pentru ele singure le puneau să facă gimnastică, ci ca să fie tari, să pîta deveni *bune mame*, înțelegîu asta așa: să pîta naște copii mulți și sănătoși! Să aibă dar statul militari mai mulți și mai bravi

Cu totul alta era creșterea fetelor din Athena. Acestea se creștea mai mult pentru ca în urmă să știe și ele da educațiune bună copiilor lor. Să fie oneste, virtuose, iubitoare de patrie și credincioase bărbaților lor. Să fie bune gospodărițe, să știe face toate lucrurile ce se cer de la o femeie de casă. Și se deprindeau și în ale artelor, mai ales se pricepeau la lucrul de mîna.

Libertate nu aveau atîta cât aveau cele din Sparta, dar terenul lor de activitate, împrejurarea că ele jucau un mai mare rol la creșterea copiilor, le ridică mult asupra celor spartane. Și, de și acestea erau patriote atît de infocate, nu se pîte tăgădui iubirea de patrie nici femeilor ateniene.

Este de însemnat mai ales acea parte din legile lui Solon, și care a lucrat mult la înaintarea educațiunii, că el i-a silit pe părinți să dea educație copiilor dîcînd că părintele care nu-și crește bine copilul, să nu aibă dreptul să ceră la bătrînețe ocrotire și îngrijire de la copii săi.

In resumat: Grecii au făcut inceputul, și tot sub ei se dezvoltă și în urmă se și hotărăște scopul educațiunii de omeni cum au fost ceia, despre cari ne vom ocupa în viitor.

CETATEA LUI ȚEPEȘ DE LA CĂPĂȚINENI, pe râul Argeșu. (1)

Plecând cine-va din Curtea de Argeș pe valea Argeșului în sus, spre nord, îndată ce ese la mărăța Monastire a lui Négoe-Vodă, i-se desfășoră înaintea privirii o întinsă câmpie, numită câmpia Radovanului. La câți-va kilometri de aci, această câmpie e întreruptă de niște deluri, pre sub care se află aședate comunele: Cerboreni, Valea Iașului, Valea Danului, Albești. etc. Dacă tot de aci privitorul își ridică raza vizuală mai sus, vede peste aceste deluri parte din vârful muntilor Carpați cari formază basinul râului Argeș.

Plecând de aci, după vr'o opt kilometri, două prelungiri ale delurilor din dreapta și stânga râului Argeș spre nord de Albești, pare că 'și dau mâna, pe de o parte ca să închidă drumul râului, iar pe de alta ca să facă o surprisă călătorului care, dupe vr'o două kilometri, are sub privirea sa o întinsă și frumoasă panoramă, compusă din comunele: Uești, Corbeni cu cătunele: Poinari, Berindești, Căpățineni, mai sus Harepu, din întinsele și frumoșele mușcele, ce înconjoră aceste comune, preste care apoi predominesc falnicii munți: Ghițu, Albina, Lespedea în stânga Argeșului printre care curge apa *Limpedeia*, iar Șoricaru, Caprișora. Cheia, Valea lui Stan, Munișoru, Bărbușă, Luncetu etc. în dreapta Argeșului, ale căror vârfuli se ved și de la Monastirea lui Manole. Din comuna Corbeni, drept spre nord, se zăresc în vârful unei stânci, niște urieșe ziduri, ridicându-și fruntea semetă spre cer. Călătorul urmând din Corbeni

1) Credem că facem o deosebită plăcere cititorilor noștri dând loc în revista *Lumina pentru toți* acestui articol scris de Dl Andreescu, din Poenărei și publicat în *Gazeta Săténului*.

drumul spre nord, trecând prin Poinari, lăsând în dreapta sa Berindești, iar în stânga sa Harepu, ajunge la Căpățineni. În acest drum i-se presintă niște priveliști, cât se poate de admirat. Aci niște torente înguste și sgomotoase, care cu apa spumegândă și cristalină asurdesc pe călător cu murmurul lor, aci pante repezi, coste prăpăstioase, ici coste góle, imagini fioróse ale tristei desolațiunii, apoi alte coste îmbrăcate într'o luxuriantă vegetațiune, dincóce după câte-va cotituri ale râului Argeș, vèrfurile unor stânci golașe, negre ca niște năluci, cari înfruntă înălțimea norilor, mai încolo niște amfiteatre mărețe, vrenice de pensula celui mai iscusit pictor. Mai departe piscuri nemărginite, ce strălucesc ca culorile curcubeului. Apoi paltenii, brazii și fagi ce înalți stau ca streji tăcuți și nemișcați, privind văile în depărtare și ascultând șoptele triste ale isvórelor și murmurul melancolic al vènturilor, ce străbat prin pădurile de pre póle, etc.

Din muntele Căprișóra, pendinte de moșia statului, fostă a Monastirii *Vieróșu*, se prelungeste o înaltă stâncă drept spre est, în așa chip că ar voi să intre în rărunchii muntelui Albina și să închidă mersul râului Argeșu, care nevoit de trufia acestei stânci a trebuit să facă un ocol spre est și apoi să se întorcă spre vest, ca să-și reia direcția, rămânând stânca inconjurată de trei părți de apa râului, întocmai ca o limbă de pământ ce înainteză în mare. În vârful acestei uriașe stânci, împletită par'că în cés rău, se ridică falnic vestita cetate a lui Tepeș-Vodă.— Ochiul omului, din vârful acestei stânci, nu se pot sătura sau astâmpăra, privind la contraste care de care mai surprindătoare și sufletul se simte transportat într'o lume nouă, admirând cu nesățiu uriașa luptă desfășurată aci între fire și om, între majestatea naturei în totă splendoréa sa și între măreția lucrului omenece în totă iscusința sa.

Din vârful acestei stânci se vede cum râul Argeș își desfășoră cu fală undele sale, gluguind din stâncă în stâncă, resbunându-și prin undele selbateci de strâmtorirea ce suferă adese-orî de la pedestalul stâncii pe care se află cetatea, pare a o amerînța ca ajutat de timpuri, are să-i surpe o dată creștetul și trufia; până atunci însă, recunoscându-și neputința, a trebuit să facă ocolul de care am vorbit, înconjurând stânca.—Un pe-

rete de piatră aproape vertical, cu osebire în partea de est, întreruptă aici și colo de câte-un colț, desparte cetatea de apa râului.

Înălțimea acestei stânci, este așa de mare, că apa Argeșului din vârful stâncei, abia se vede ca o cordé argintie. Bilele ce trec din munți, pe apă, pentru făcut siță și bușteni ce servesc pentru facerea scândurilor, abia se par ca niște frunze și bețe plutind. Sunetul ce-l face un bolovan aruncat din vârful acestei stânci, ține ca la 5 minute, căci distanța fiind mare, el merge mult până la basă rostogolindu-se.

Drumul la cetate începe de la sud-vest, din marginea râului, și este atât de impracticabil, o potecă șerpuită și aproape verticală, semănată cu petriș, provenit din sfărământurile stâncei, că numai desculț sau având încălțăminte cu sprijin se poate cine-va urca. La intrare în cetate, care acum se face printr'o spărtură, ce e spre est, căci adevărata intrare era prin partea de nord, care acum e astupată prin dărămăturile zidurilor,—e și mai periculos.

Mulți vizitatori vin până aici și se opresc la intrare fără să aibă curajul de a intra înăuntru. Trebuie cui-va sprintenela căprioarelor sălbatică, singurile stăpâne ale unor astfel de pozițiuni, spre a face un salt în care, dacă foarte puțin s'ar perde echilibrul, ar scăpa în prăpastia ce se deschide sub picioare-i și astfel s'ar rostogoli pe stâncă până în apa râului, neavând de ce se sprijini. Vârful acestei stânci fiind fost ascuțit, în forma tăişului unui cuțit, a trebuit, se vede, ca mai întâiu să se sfărâme vârful stâncei, ca să se potă forma lărgimea și baza cetății. Forma acestei cetăți e drept-unghiulară, având la fie-care colț câte un turn, asemenea și la mijlocu celor doi pereți lungi, câte-un turnuleț mai mic.

Lungimea e cam de 30 metri, iar lărgimea ca de 12 metri. Înălțimea zidului poate să fi fost ca de 20 metri, acum sînt chiar unele părți din pereți cari au cel puțin 12 metri înălțime. Cărămida din care a fost făcut zidul e cât se poate de mare și solidă. Grosimea zidului e de un metru. D'asupra fie-cării ferestre se află câte o piatră, în formă de paralelipiped, în lungime ca de 1 metru 20 cent. și în grosime ca de 0m 50 ce are multă asemănare cu piatra de Albești.

Se cunosc încă camerele de locuit, în număr de două, bucătăria și un mic basin. Petrele și rămășițele de zidărie ce stau înăuntru dărămate, fie prin intemperiele atmosferei, fie de locuitori ce s'au luat din cărămida ce solidă de aci, au astupat o mare parte din interiorul cetății.

Drumul la cetate, fiind cum am spus, foarte impracticabil, punctul ce nu se poate explica, e cum s'a putut urca materialul pentru cetate, în vârful acelei stânci: var, cărămidă și cu osebire petrele de d'asupra ferestrelor, din care una poate să cântărescă 200 kilograme și câtă dibăcie și curagiū trebuie să fi avut maestrul ce s'au lucrat d'asupra astor îngrozitoare prăpăstii. Admirația privitorului ajunge până la contemplație, în fața contrastului ce'l formeză aci natura, care și-a dat mâna cu măestria omului. Ar trebui toate paginile unui număr al acestei gazete pentru a descrie cetitorilor săi toate contrastele ce se desfășoră în fața privitorului. Spiritul învățatului adesea e subjugat aci prin farmecul acestor contraste.

Acest tablou înfrumusețat cu aerul curat și îmbalsamit, cu profumul natural, ce se revarsă din sinul florilor, parte naturale, parte cultivate împrejurul cetății, de la întemeerea ei și remase ca să se perpetueze etern, adesea îmbată pe contemplator, sorbind acest aer, prin busa nesățioasă a ușorului zefir, ce din când în când scaldă aceste ruine. Doinele jalnice ce suspină păstorii cari rătăcesc cu turmele prin aceste împrejurimi, unite cu puhoalele ce în cascade se cobor, după aceste stânci, înfrumusețeză acest tablou în așa mod, că spiritul se transportă în lumea misterioasă, unde nimicul rivalisază cu realul.

Noptea, când bolta cerescă semănată cu stele, acopere aceste uriașe ruine, când luna ivindu-se pentru puțin timp, căci adese se stinge peste deluri sau în nori, ce vântul în plimbă pe d'asupra acestei stânci, scaldă cu a sa lumină ruinele zidurilor și stâncă prăpăstioasă, tabloul e cât se poate de frumos și de îngozitor. Când plouă, când tună, când vijelia ce mai sălbatică bubue, stând aci nimit și înmărmurit, și-se desfășoră aci în tota goliciunea, lupta uriașelor elemente. Când trăsnetul cade pe vârful brașilor ce-și înalță mărța frunte spre cer, când brașele de foc ale cerului mănios, luminează aceste prăpăstii cu

flacări roșatice, când vântul despică paltenii în două, iar brazii, fagi, plopii etc., rămași verzi în bătrânețe, îi plăcă cu fruntea la pământ și zăpada încărunțește vîrfurile delurilor, strigi tremurând de emoțiune.

Grozavă, dar frumoasă, sublimă, admirabilă ești natură!

Dintre toate legendele, ce se spun despre această cetate, cele mai acreditate sînt următoarele:

Pentru un complot ce cetățenii din Târgoviște, urdiseră contra fratelui lui Tepeș, în ziua Pașcelor, pe când toți se aflau la ôspețe, cei tineri pe la hori etc. au fost luați fără veste cu boeri cu toți, pe cei bătrâni i-au pus în țepă preumblându-i și prin oraș, iar pe cei tineri, cu femei și fete în hainele frumoase, cum erau înbrăcați în ziua Pașcelor, i-au dus și obligat pe toți de a lucra la această cetate, până ce ș'au rupt toate hainele, rămîind în pielea gólă. După ce cu multă greutate au terminat-o a făcut din ó loc de esil, închisóre politică, pentru adversarii săi. După ce a fost scos din domnie și înlocuit cu Radu cel frumos, viind pentru a doua óră pe tronul țerii, a făcut, se spune, din această citadelă, locul său de refugiú, în timpuri de restriște. Acesta se adevereză prin faptul că în fața cetății, peste apa rîului Argeș, în partea de sud-est, există un dél înalt, ce pörtă numele de *Délul Tunurilor*, unde adică Tepeș își așezase tunurile, cu care să-și apere cetatea de năvălitori, sau de unde năvălitori, Turcii cu Radu, au așezat tunurile ca să-i bombardeze citadela.

Se știe, că Tepeș, pe cât era de crud și resbunător cu cei răi, pe atât știa să-și apere țara și să facă a domni dreptatea. Crușimile lui în adevăr sînt înspăimîntátore, totuși securitatea și justiția ajunseră în timpul lui, la un punct demn de mirare și se pôte crede că demoralizarea în care căduseră cé mai mare parte din boerii țerii, cum și imoralitatea în afacerile publice, a contribuit pôte să facă din acest Domn, în unele ocațiuni, o fêră atât de sêlbatică. E neuitată încă în popor dicetórea, că în timpul lui Tepeș, putea fi cine-va sigur de pierdea sau de lăsa o pungă cu bani în drum, pe unde circula lumea, că o va găsi or-când. Tepeș, pedépsa predilectă a lui Tepeș, contribuisse ca frica de a face rêu, să pătrundă în rărunchii poporului atât de mult.

O altă legendă spune că, boerii țerii, uniți ca partizani ai Dăneșcoilor, partida adversară a lui Țepeș, alții înspăimântați de cruzimile lui, iar parte sărăciți prin destrăbălările la care alunecaseră, s'aun adunat și fugit în județul Ialomița, ca aci, departe de locuința lui Țepeș, să se consfătuască asupra planului de răsturnare a lui Vlad Țepeș, pe care găsindu'i dînsul, i-a adus la Poinari și înșirându'i de aci pînă în vârful stîncei, câte unul, unul, la mici distanțe, i-a obligat să care materialul ce a servit la zidirea cetății, dându-l din mână în mână, pînă ce ajungea în vârful stîncei, mijloc cu care numai, se pôte explica urcarea acestui material. petrele cele mari de d'asupra ferestrelor, cărămida, varul, etc. pe acé potecuță atît de impracticabilă.

Maî există și alte legende cari fiind de un ordin maî secundar, nu merită atîta atențiune.

Aceste ruine vor păstra, în amintirea lui Vlad Țepeș, pentru multe generațiuni, suveniruri atît plăcute cît și neplăcute.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ROLUL MUMEI ÎN EDUCAȚIUNEA FETELOR

Prosperarea societății atîrnă de la virtuțile bunelor mame de familie.

D-na Campan.

(Urmare, veđi No. 7)

Pînă acum n'am vorbit de cît de partea creșterii fetelor care se rapórtă la rolul fizic ce ele aũ să îndeplinească; îmi rămâne acum să ating capitolul instrucțiunii morale. Aci voi pune în prima linie religiunea care singură suplinește totul și pe care nimic nu o pôte suplini. Cu o bună instrucțiune și cu o adevărată educațiune, cu cunoștințe raționabile de datoriile sale către Dumnezeu, către familia sa, către societate, o fată va fi tot-d'auna la înălțimea misiunii sale *Piosă, castă, devotată, curajosă, modestă, economă*, etc. é va deveni modelul soțiilor și mamelor.

Ast-fel înțelėsă, ast-fel practicată, religiunea este supraveghetórea femeilor în tóte condițiunile existenței lor. „*Un popor care voește să innainteze pe calea civilizațiunii, trebuie să se gândească serios a îmbunătăți educațiunea femeii. Unde barbaria și tirania sînt mai mai mari, acolo caracterele lipsesc. O femeie bine educatã, conștiã de înnalta-ri menire, de drepturile și datoriiile sale, va crește copil sêi în principiile moralitãții, libertãții și eroismului. Femeia robã, femeia lipsitã de educațiune, umilitã, și abrutisatã. va învêța copil sêi virtutea rãbdãrii și resemenațiunei pasive, eternizãnd ast-fel starea robiei și a degradãrei morale și civile*“. Acéstã depravare moralã, acéstã stare de robie nu se póte stãrpi de cât numai prin religiune. Prin é mintea omului se înalță cãtre idei mari, fapte mãrețe, prin é se stãrlesc sclavia spiritului, apatia și demoralisarea inimii.

Religiunea dã putere voinței, face pe om stabil în ideile și cugetãrile sale, mai tare, mai resistant contra lovitãrilor sórtei de care omul nu va scãpa nici o datã.

Dupã religiune vine cultura spiritului, care trebuie sã fie de pnsã rangului, mijlócelor de cari dispune familia fetei și viitorului pentru care é trebuie sã se prepare.

Este adevãrat, cã în clasele populare. tóte fetele trebuie sã învețe a citi, a scri și a calcula ; dar acest lucru este lãsat școlelor de fete.

Tot de-odatã, acéstã culturã intelectualã ce o închidem în aceste margini, dacã circumscripțiunea este mãrginitã prin mijlócele bãnești ale fie-cãrii familii, é se va mãri prin condițiunea și pozițiunea pãrinților sêi.

Ast-fel în clasele de mijloc ale societãții, putem admite o instructiune variatã, dar fãrã pretențiune, pentru cã principiile religiunei și ale moralei în care fata va fi inițiatã mai dinainte o chiamã a-și urma pe bãrbatul sêu și a-și crește și educa bine copil sêi.

Aceste condițiuni indispensabile odatã îndeplinite, când fata este bine preparatã pentru datoriiile sale, noi înțelegem ca é sã studieze puținã literaturã, sã învețe desemnul, Pedagogia, Musica și mai cu sémã istoria și geografia pentru a se amesteca la trebuință în conversațiune și pentru a dirigé singurã mai târziu

instrucțiunea copiilor săi : *In special ar trebui să se de un timp de două ori mai mare pentru studiul literaturii și al limbii materne, cele mai necesare din toate studiile pentru femeie, In loc de a face să fie obligatorie științele matematice de cari é nu va avé nici-odată trebuință, afară de câte-va excepțiuni, în viața sa viitoare, pentru ce să nu'î impunem o știință astă-đi bine definită, Pedagogia? "* Acéastă știință e singură care póte fi folositoare fetelor noastre, atât avute cât și sărace.

Dar repet soția și mamă, iată misiunea femeii; aci trebuie să tindă instrucțiunea și educațiunea.

Am đis mai sus, că fetele spre a puté urma linia trasă de Dumnezeu și natură, trebuie să se conforme intereselor familii și societății. Din acest punct de vedere, este important ca é să fie preparată mai dinainte la misiunea ce trebuie să îndeplinească într'un menagiú ca soția și mamă.

Esemplul material va fi cé mai bună educațiune ce ele pot primi.

Mumei dar aparține datoria de a imprima ficei sale o direcțiune care se va prelungi asupra restului carierei ei. *Privirea, surísul, vorba unei mume* sunt facla care luminéđă inteligența acestei mici copile pîna ieri ocupată cu păpușa, acum dedată micilor săi frați și surori.

Cum e mama așa este și fata, đice proverbul popular; póte să se găséscă câte-va excepțiuni ici colea; dar aceste excepțiuni nu fac decât să se confirme reguli în bine ca și în rău. Aceste excepțiuni, când degeneréđă în rău, provin aprópe în tot-d'a-una dintr'un esces de tandreță, dintr'o lipsă de fermitate, dintr'o periculósă delicatețá a unei mame, care cedézá, când ar avea dreptul de a comanda. Tária caracterului este mai folositor femeilor, de cum se crede în general. Se pare la prima vedere că porțiunea principală a omului în rațiunea rolurilor mai active în familie și societate, este inițiativa care îi aparține aprópe în toate actele carierei sale. Ei bine. noi credem că acéastă forma de caractere cu împrejurările din afară, cerințele vieții civile și sociale desvoltată adese în óueni, trebuie a fi cu îngrijire cultivate la femeii din copilăria lor.

Fără îndoială în familiile bogate și înlesnite talentele nu vor

fi nici odată neglijate; acesta este mijlocul de a aduce pe o fată mai târziu în stare să supravegheze cu inteligență studiile copiilor săi. De alt-fel, este mijloc contra leneviei și urâtului așa de funeste femeilor, din cauza existenței lor sedentare și fără ocupațiune.

Dar nu trebuie să uităm a spune că aceste talente să conlucreze spre a le face *virtuoase*. D'asemeniné să nu uităm că modestia este cel mai frumos ornament al femeilor. Ca garanție contra aprinderii de imaginațiune nu este nimic mai bun, de cât practica asiduă a lucrărilor menagiului. În aceste lucrări care nu se mărginesc numai în teorii deșarte, dar cari reclamă o aplicațiune constantă, figurează în prima linie *cusătura, îngrijirea bucătăriei, ordinea și aranjamentul casei, în fine economia îmbrățișată tot menagiul*.

Gratie economiei soției și mamei, bunul trai al familiei se va mări sau cel puțin se va conserva. O dată introdus în focarul domestic, obiceiul ordinei și al economiei, fetele se vor deprinde a fugi de frivolitățile lumii; *„Inculcând vanitatea, vor fi fără atracțiune pentru inima lor. „Educațiunea fetelor, dice un distins cugetător, este de a face o armonie, de a armonisa o religiune.“*

Chr. St. Reverénu.

Pedagogie Educativă

Cé mai neapărată trebuință de educațiune (1)

În adevăr, dacă educațiunea este neapărat trebuinciosă omului în orice timp și în orice țară, apoi trebuie s'o recunoscă or și cine că vin vremuri când é este afară din cale neapărat trebuinciosă. Sînt de asemenea țări, unde o educațiune completă nu se pôte îndeplini, ba chiar este primejdiosă pentru individ; așa de exemplu, în Rusia sau în Turcia, n'ar puté exista adevărata educațiune de cât cu pericolul vieței persónelor educate. cari

(1) Cititorii noștri sînt rugați să ție sémă de cele scrise sub acest titlu în No. 6 și 7 precedente.

trebuind să susțină adevărul, dreptatea și egalitatea, ar fi trimise în Siberia sau și la spânzurătoare, cea ce ar face ca educațiunea să aibe nenumărați martiri, dupe cum are și creștinismul; pe când în țările libere, cari se bucură de constituțiuni cu adevărat liberale, educațiunea este instrumentul mântuirii obștești, este izvorul dătător de viață pentru individ ca și pentru stat. Ei bine și România este unul din statele ce se bucură de asemenea constituție liberală, care constituție desființază puterea brută, materială, absolută și prescrie autoritatea morală la care aspiră lumea cultă; de aceea trebuie neapărat ca omeni să învețe a se governa, a se conduce ei înșiși, și ca cea ce ei făceau mai nainte siliți sau de frică, să învețe a face de bună-voe și din simțul de datorie. „Dacă instituțiilor liberale și bine-făcătoare nu corespunde un progres în moralitatea publică, dacă omeni au devenit mai liberi fără să devie mai buni, libertatea dobândită este un izvor de rele, și legile noi, în loc s'asigure ridicarea țării, grăbesc căderea ei. Moralitatea deci trebuie să se desvôle în proporție cu desvoltarea libertății, și omeni sînt dator să se conducă cu atât mai bine cu cât sînt mai liberi de a se conduce rău.“ Dar, pentru ca omeni să se conducă astfel, trebuie să li se de educațiune. Deci educațiunea este speranța statului liber, este chiar garanția trăinicieii lui. Fără educațiune nu pôte fi nici un stat cu adevărat liberal.

Deodată însă cu slăbirea puterii materiale a stăpînirilor, a început să slăbescă și autoritatea religioasă, cea ce este de mare însemnătate; pentru că eșind din suflète, religia lasă un gol ce trebuie numai de cât umplut; de aceea capii națiunii sînt dator să se grăbescă a creia o putere și o influență morală cari să despăgubescă poporul de pierderea influenței religiose.

Dacă observi cu băgare de sémă starea societății noastre din acest punct de vedere, găsești că creștinii au început să uite, să lepede, nu-numai dogmele neînțelese de ei; dar cea ce este forțe rău, ei au început să de cu piciorul chiar moralei creștine, care morală, cu mici excepțiuni, se învoeste cu rațiunea și cu doctrina democratică a egalității și a frății omenești; pentru că rațiunea, ca și morala creștină întru cât-va, recunoște necesitatea supunerii simțurilor la domnia spiritului și necesitatea

unui ideal care se impune admirațiunii ca și imitării omenilor.

„Părăsirea credințelor religioase poate fi fără primejdie, când este adusă de lucrarea cugetării și când sosește ca termenul liberării rațiunii și ca urmarea dezvoltării inteligenței; e este însă primejdiosă când rezultă dintr'o pornire fără calcul și dintr'un fel de molipsela de la alte popore. Dacă o persoană sau un stat lepădă credințele religioase, trebuie să le înlocuească prin credințe filosofice; și dacă nu-ți înveți copilul o morală religioasă, ești dator să-l înveți o morală filosofică, adică întemeiată pe rațiune;” pentru că firea omului este astfel clădită, că fără o autoritate orecare nu poate; de aceea poți să schimbi autoritatea, dar nu trebuie s'o desființezi, adică poți să nu dai nici o idee de religie copilului tău, dar ești dator să-i dai alt-ceva în locul religii și anume morala întemeiată pe bunul simț, pe rațiune. O asemenea înlocuire poate să fie folositoare, ba une-oră chiar necesară, dar a nu da copilului nici un fel de autoritate nu se poate, căci un astfel de copil ar fi nenorocit cu desăvârșire, din cauza că omul care n'are nici un frâu moral, nu știe să facă deosebire între bine și rău, conștiința lui nu-i spune nimic în această privință; așa că el poate săvârși orice fapte rele fără nici un scrupul. Deci trebuie să se facă tot posibilul ca orice om să se supună unei autorități orecare morale, fie această religioasă sau filosofică.

Din nenorocire, acest rău a început să se propage, să se întindă în unele țări, așa că găsești oameni cari nu cred în nimic, cari n'au nici un scrupul, cari n'au nimic sfânt, nimic scump, afară de plăcerile lor *grosiere*. Să ferescă D-zeu orice societate de asemenea membri cari sînt mai periculoși de cât orice fiară sălbatică. Cine se mai îndoește despre acesta, n'are de cât să-și arunce ochii pe paginile istoriei și se va convinge pînă la evidentă. Vađa omorurile, jafurile și incendiile săvârșite de comunați la Paris, și-i va fi destul.

Este drept însă că societatea română n'a ajuns acolo, dar orecari porniri au început să se arate și la noi; de aceea nu trebuie să așteptăm ca să ajungem acolo, și apoi să luăm măsuri de îndreptare, căci va fi greu de tot, dacă nu imposibil de a mai îndrepta rēul.

Sînt destui și la noi pentru cari nu există nici credința religioasă nici morala filosofică, dar dacă nu se dau pe față, cauza este că sînt ipocriți, se prefac în fața lumii că tot mai au orecare credință religioasă; dar, cum dic, ei se prefac, în sufletul lor însă nu cred în nimic, n'au nici un scrupul moral; de aceea înșală și se înșală fără nici o mustare de cuget.

Acum întrebarea este, dacă o societate pòte trăi fără religie. Privind trecutul, vedem că orce societate a avut o religie; de aceea, istoricește vorbind, o societate nu pòte exista fără religie. Dar cea ce n'a fost în trecut, s'ar puté să fie în viitor, adică s'ar puté ca progresul general al rațiunii să asigure societăților moderne o putere conservatòre și elemente de moralitate necunoscute popòrelor antice. Acésta însă este o esperiență mare care pòte s'aducă sguduitura cé mai înfricoșată, cum nu s'a mai vèdut; de aceea guvernele, ómenii cu adevèrat culti și cu durere de inimă de binele patriei, dimpreună cu școlele, sînt datorii ca toți, împreună să privigheze, să lucreze din rësputeri, pentru ca să asigure isbânda acestei încercări și să dé societății prin educațiunea morală, cea ce é a pierdut pe tărîmul religios.

În adevèr, privind starea morală a societății române din ziua de astăzi, constatăm că lumea din orașe și sate este stăpînită de o rēcělă mare, de o nepăsare completă în ce privește religia, ba încă unii sînt chiar disprețuitori ai celor religioase; rēul acesta însă este cu atît mai mare că, dupe cum am đis mai sus, locul ocupat de religie în sufletul omului, rēmîind vacant, se ocupă de idei rele, de doctrine greșite, lipsite de orce control moral, și cari fac pe Rumân să nu mai aibe nici un ideal nobil, la care să aspîre, nici o regulă de purtare dupé care să se conducă în orce împrejurare, ci ajunge să fie jucăria întemplerilor, a caprițiilor și supus la tóte schimbările de opinii. Dar tot se mai vèd ómenii mergēnd la biserică, mi se va rësponde. Așa este, dar numèrul acestora este așa de mic! Și apoi, câți din ei merg din evlavie, din adevèrată pietate?—Fòrte puțin. Mai toți aceștia sînt streini sentimentului de pietate: Cei mai mulți din ei merg la biserică din obicei; unii din ipocrisie, alții să privescă și să fie priviți.

Față cu acéstă stare ré, doué întrebări își pòte pune cineva-

Antăia, care sînt cauzele că religia a pierdut atât de mult din puterea sa morală și a doua, ce trebuie făcut spre a vindeca acest rău?

(Va urma.)

E. B.

Fóe verde arțaraș

(Cântec popular)

Fóe verde arțaraș
 Eū mă duc milităraș.
 Nu știū calul cui să-l las?
 Să-l las lui tată-meū?
 Tată meū e om bătrân,
 Nu póte să-i facă fân.

Să'l las lui frate meū?
 Frate-meū e vătășel
 Nu póte-ngriji de el;
 Ia bētu și plécă 'n sat,
 Murgul meū șade legat
 Nebăut și nemăncat,
 Ca un dobitoc la gard.

Să-l las la soră-mea?
 Soră-mea e fată mare,
 Pune furca 'nceingătore
 Și plécă la ședětore
 Murgul meū de fóme móre.

(Din mica-mi colecție)

Christ. Șt. Reverénu.

Maxime și Cugetări

Viața. Viața omului este o comedie, ce se sfîrșește c'un tablou

tragic.—O carte rău scrisă pe care până'n sfârșit n'o mai înțelegem.

— Mama ne dă țiftă, și mórtea ne ține 'n brațe.

— Lumea'i un labirint din care nu scăpăm de cât morți.

— Viața'i principiul morții. (I. G.)

Patria. Or-cine lucrază contra naturei de câte ori combate contra patriei sale (Fenelon.)

Fie-care 'și face patrie din partida sa; el se crede un eroú sacrificându-i pe adevărata patrie. (Montesquieu.)

Amorul de patrie este o compoziție din amorul propriú și din prejudițiu, cărui binele societății face cea mai mare din virtuți. (Valter.)

Nu-i nici de cum patrie sub jugul dispotismului. (Bennal)

Cea de 'ntăiú din virtuți este devotamentul patriei. (Napoleon.)

Civilisația și Literatura.—Civilisația ca și omida, multe fructe strică până se face fluture; în pruncia lor nu fac de cât stricăciune.

Civilisația noastră 'i ca un copil mic căruia mai mult îi plac nebuniile.

Adesea ori libertatea pentru care uniú din noi murim, este efectul vre-unei patimi, căria ne place a fi sclavi.

Libertatea resună în toate inimile deosebite, ba și în toate tonurile deosebite, ba și discordate. (Budu.)

Cele două mari mijloce pentru înaintarea civilizației sînt: 1) propagarea moralei și a mijlocelor pentru a face moravurile mai bine-voitóre și 2) propagarea bunului traiú în genere.

(Droz.)

Civilisația este un fel de ocean ce face avuția unui popor, și în sînul cărui se întrunesc toate elementele vieței poporului și toate tăriile existenței lui. (Guizot.)

Critica. Este lesne a critica un autor; dar greú a-l prețui.

(Vauvenargues.)

Un poet a pus critica la ușa templului gustului ca sentinelă a frumóselor arte. (Riverol.)

Nu criticile nedrepte, ticăloșe sau violente sînt acele ce fac mult reu, laudele date fără măsură sînt mult mai vătămătoare. (Grimm.)

Culese de V. Radović—Pleșești-Sucéva.

COLINDĂ

Icė-mi dórme mari boeri
 Cu ișlice puse 'n cui,
 Cu arme la căpătăi.
 La piciorul patului
 Este un stol de porumbei;
 Ii săltară și sburară,
 Cu nouri s'amestecară,
 Luară apă în gurișora
 Petricele 'n degițele,
 Petricelele rėsunară
 Mari boeri se deșteptară
 Și pe noi ne dăruiră
 Cu-n colac de grâu curat,
 Pe colac vadra de vin,
 C'ășia-i legea din bătrâni;
 La anul și la mulți ani!!

(Din mica-mi colecție)

Christ. Șt. Revertnu.

Viitórea sórtă a șcólelor nóstre sátești.

(Urmare, veđi No. 7).

Dacă D-l Sturza este om just, de ce pentru cele-l'alte grade ale instrucțiunei a fost mumă, mărind șapariile membrilor ace-

lor grade, iar învățătorilor sătești micșorându-le? Când D-l Sturza ia cele 17 pagóne ale școlii din mâna învățătorului; când în loc de 90 sau 60 lei cu cari învățătorii au fost plătiți până acum de la stat, plus diurnele de pe la comună sau județ; când prin prezentul proiect, ridică învățătorilor dreptul de gradațiune, înlocuind toate acestea cu cele ce vădurăm mai sus, cântit'a bine D-l Sturza să vadă câtă mare diferență este între ceia ce propune D-lui și ceia ce este astăzi? Óre i-a fost témă D-lui Ministru al instrucțiunii publice că învățătorii sătesci, cu lefurile ce au astăzi pot ajunge a-și procura bibliotece înalte din citirea cărora și-ar schimba postul, înălțându-se la alte aspirațiuni...? Căci, dacă n'a fost această témă, care se fi fost alta? Au nu vede dl. Sturza că lovind în învățătorii sătești, lovește în însă-și sórta țaranului? Ori că printr'un mecanism subțire Dl. Sturza dorește a introduce în masa poporului iobagismul, servilismul, tâmpirea, lipsa de simț și monotonia?! Pe de altă parte, pogoritus'a vr'o dată Dl. Sturza din palatul ministerul ză vadă actualminte chiar cum trăește învățătorul sătesc? Și unde crede Dl. Sturza că va găsi învățătorii de aceia cari să-i slujescă, plătindu-li-se o léfă mai próstă ca la cel mai de jos serv din curtea D-sale?! Apoi când învățătorul este considerat ca un simplu servitor, atunci puțină speranță! Ce? Óre învățătorul sătesc nu este și el om, nu are și el aspirațiunile lui?! Puté-va óre învățătorul cu 63 lei propuși (din cei 70 lei) ce ia în mână a-și înțreține familia fără alte beneficii, fiind silit bietul învățător a sta țintuit pe catedra sa totă ziua de la 8 ore dimineța și pînă la 4 ore séra?!

Tot în expunerea de motive, Dl. Sturza mai relatează și aceea: că, învățătorul fiind eșit dintr'o familie țărănescă, póte trăi tot așa de simplu ca și țeranul. Aș vré să știu, de care țeran e vorba? E vorba de țeranul sérac, sau de cel bogat? Dacă este vorba de țeranul bogat, apoi acela are car și plug cu 4, 6 sau 8 vite, are vaci și oi la bătătura sa, are pásări, are 10 pagóne proprietate a sa, are luate cu chiriede pe la săteni săraci, pe ce apă nu curge. câte 40—50 pagóne de pămînt are rostul lui, și acelu țeran bogat îi dá și mîna să mănince o mănecare boerescă; căci, el are la dispoziție și pásări și unt

și brnș și lapte și ouș și fain ca zăpada și de tte. Tte acestea dacă țăranul bogat le-arcumpra, o mncare a lui, cu familie cu tot, l'ar puté costa 5—6 lei.

Să vedem acum și pe țăranul srac. Țăranul sărac și pentru țile de srbtre și pentru țile de lucrtre are tot aceea-ș mncare: *mmlig*, care și pe aceea o cumpără cu preț îndoit de la cel bogat, *ciap*, *urzi* și *borș ngroșat*. Sgur că învățătorul sătesc cu 63 lei lunar, fără alte beneficii, nu va imita în viață în îmbrăcăminte și în trai, de ct pe țăranul srac; căci ce va put face el cu 2 lei și 10 bani ce-i vine ca léfă ția? Haine să-ș facă, familia să-ș îmbrace, hrană să-ș procure, chiria casei să-ș pltesc, câte o crticic să-ș mai cumpere și el, vr'un jurnal de școl să mai citsc și el? Api nu este și el om? Nu se pte ntmpla și la el în familie bl, mrte și câte și mai câte isbir de sórtă? Ore cu nișe dispozițiunii aș de triste ca cele din proiectul de lege al D-lui Sturza, nvțtorul sătesc nu este condamnat a trăi mai amrt de ct cel mai srac țăran?

Iată dar după noul proiect de lege al nșruțiunii cu ce se cnun învățătorul sătesc?

Poftiți tineri ai școlelor normale, poftiți, voi cei, cari v sacrificți la învățătură cei mai scumpi ani ai vieței vstre, poftiți de vă faceți învățători, căci v așpt o frums sórtă!

Fac apel la țr, la guvern, la reprezentanții poporului și-i întreb: voiți învățători buni, voiți progres în școlele rurale, voiți ca poporul Român să se lumineze, api nu luați nvțtorilor și ce a; cel puțin, dacă nu le mai dați ceva, cum ați dat la cele l'alte grade ale nșruțiunii, lăsați-i în pace și nu vă speriați de fericirea nvțtrilor steși. A țra a ajuns în criză de bani? O înțeleg atunci. Dar cum? Reduceri numai la învățători?... Dați-ne D-lor dreptatea și nu ne mai șcanați.

Revi acum la 240 lei, ce Dl Sturza în proiectul D-sle d ca premi acelor învățători ce în cursul anului ar avé în școl sa 50 elevi regulați. Când a propus acésta, Dl Sturza s'a interesat să vadă, dacă are unde să ție 50 elevi regulați, când noi știm că în majoritatea școlelor rurale nu pot ncp de ct cel mult 25-30 elevi? Ori vrea, Dl Ministru cu ori ce chip ca să-i pu-

nem clae peste grămadă, fără să mai țină socotélă de regulele igienice. Iată ce procopsélă ne face noul proiect.

Incă ceva. Noul proiect mai prevede 10 lei pe luă pentru a-cei învățatori, cari vor face curs sărbătórea cu adulții. Ne póte spune Dl Sturza, care este acel soiú de adulți? cîei noi știm că sărbătórea și tóte Duminicile ómenii satelor, pînă la e-tatea de 35 anī, sunt regulat forțați, a se duce la casarma com-paniei respective și a face esercițiul militar dis de diminétă și pînă séra. Or Dl Mînistru arc plăcere ca să aducem la școlă pe moș-negii din sat cu bərbile albe? Aferim!

De alt-fel, cum cum am înțeles'o noi învățatori setești, aceste dispozițiuni sunt numai numai niște piedici, ce se pun instruc-țiunii rurale prin nonl proiect.

Murmure și proteste vor apare în camerile corpurilor legiuitóre de la o margine a țerei pînă la cé l'altă.

Cei cari sunt chemați a îngriji de viitorul țerei, când vor vota noul proiect de lege, sînt rugați a se ocupa de viitórea sórtă a școlélor sátești, dacă trebuie ameliorată sau lăsată la voia în-tâmplării; căci, de alt-fel toți învățatorii cei bunī își vor lua adio de pe la școlcle sátești. Și atnci, rătăcirea din urmă va fi mai ré ca cé d'ântéiu!!

Al. Popescu.

NOTIȚE LITERARE

Aū apărut de sub tipar:

Carte pentru organizația școlélor practice de Agricultură și industrie de Gheorge Simescu. O carte fórté interesată; vom reveni.

Spectacolul Radicalismului in România de *D. Marcovici.*

Revista Israelită, Nr. 23 cuprinde: Către abonați. Articole de fond; Adunarea Deputaților; Cronica internă și externă; Noutăți lite-rare; Comunicări, Anunțuri.

Țara nouă, Nr. 10 (Noembre) cuprinde: Părerile lui Rousseau, Arta și metoda in istorie, Școlă normală pentru Institutóri; Sistem Național de Econ. politică.

Școala rurală (din Craiova) Nr. 8 Sumariu: Anul nou 1887; Conductorul Abecedarului de D. Dogariu; Un mic metod la predarea rugăciunelor; Orbul (nuvelă) Cuprinsul revistei pedagogice „Lumina pentru toți“.

Revista Societății „Tinerimea Română“ Nr. 2 (Decemb.) cuprinde: Ce filosofie mare? de St. V. Nanul, Aquarela (poesie) de I. N., D. Soreanu conferință, de Al. I. Șonțu; Șarpele (poesie) de D. Stănescu, Mișcarea copilului de C. I. Manolescu, Cronica științifică,

Economia Națională Nr. 52 (Dec.) Sumariu: Partea economică; Tractat de comerț între România și Austro-Ungaria, Aclimatizarea plantelor, Importul vitelor, Fapte agricole, Tabla de materii.

Reviste de peste Carpați:

Pedagogul Român este numele ce l'a primit in noul botez revista „*Ludimagister*“. Redactor e tot d-l *I. Simu*, programul asemenea rămâne același: propagarea culturii între învățători și mai ales apărarea intereselor învățătorilor de dincolo.

D-lui Redactor îi urăm sănătate să potă lucra tot cu acelaș zel ce-l caracterisă.

N-rul 1 al rev. „P. R.“ a apărut la 3/15 Ianuarie a. c.

Sumariu: Către cititori, Invățatorul popular in organismul social, Martiriu, Din viața învățătorilor, (unde cetim că la Institutul pedagogic-teologic din Arad, niște elevi indemnați pe sub mână de Părintele Goldiș au făcut grevă contra unui profesor care nu era agreat părintelui director.

Urit lucru, când cel ce ar trebui să mērgă inainte ca exemplu bun, să facă tocmai contra buneii cuviințe și să indemne pe tineri la așa lucruri, de cari ar trebui să-i ferescă și să-i oprescă... Nu se cuvine unui cucernic părinte lucruri de aste! *Blândetea* este deviza adevēraților duhovnici, părintele Goldiș se pare a o inlocui cu *resbunarea*... Dar destul o bătă la un car de ole...

Școala și Familia Nr. 18 cuprinde: Inștiințare, Ce să nu citescă și ce să citescă copiii, Studiu asupra școlelor actuale, Stupariul, Diverse.

Amicul Familiei, Anul XI, Nr. 1 cuprinde: Romante interesante și poesi bunișore. Redactor N. F. Negruțiu (Gherla).

Néptanítók Lapja, apare în Budapesta, de două ori pe săptămână. Este cea mai răspândită fișă pedagogică în Ungaria, organul oficios al Ministerului de culte și instrucțiune. Redactor este d-l *Gyertyanffy István*, unul dintre cei mai erudiți și însemnați membri ai corpului didactic maghiar.

Ni s'au trimis mai multe numere din această revistă. Au cuprins interesant și instructiv.

Scopul acestei fișe este răspândirea cunoștințelor folositoare și necesare învățătorilor, ridicarea la un nivel mai înalt a culturii celorla, cari se ocupă cu educațiunea tinerimii.

La realizarea acestei salutare ideiă lucrăză de 20 de ani.

Magyar Paedagogiai Szemle, apare în Budapesta, odată pe lună. Redactorul acestei valoroase revistă este d-l *I. Rill*.

No. 11 între altele aduce portretul ministrului actual de culte și instrucțiune. *A. Trefort*, din biografia cărui credem interesant a schița câte-va rânduri:

Ministrul actual de școlă a Ungariei este acum de 70 ani. După absolvirea gimnasiului și a Universității, a întreprins mai multe călătorii în totă Europa, și încărcat cu experiențe și cunoștințe bogate, se întorse apoi în țară și tot timpul său și'l sacrifică pentru a ridica instrucțiunea patriei sale. A redactat mai multe fișe politice și științifice ori literare. A luat parte activă și a jucat rol însemnat în revoluția de la 1848. Și de atunci și până în ziua de azi, lucrăză neincetat pentru interesele patriei sale. Din punct de vedere politic nu vom cerceta direcțiunea în care lucrăză, nu void a face politică vom spune numai atât, că stă în fruntea afacerilor școlare de 14 ani neintrerupt, că chiar și adversarii săi politici îi recunosc capacitatea și căldura de care este condus în lucrarea sa.

Ungarischer Schulbote, revistă pedagogică germană. Anul al 20-lea. Apare în B-Pesta, tot sub redacțiua d-lui *Iosif Rill*.

MULȚĂMIRI

Sînt mai multe mijloce pentru încurajarea unei întreprinderi sașu a unei reviste care este tot o întreprindere. Astfel cineva

póte încuraja o asemenea întreprindere prin facere de abonați sau cel puțin prin recomandarea ei în dreapta și'n stânga, încóce și'ncolo. Un alt mijloc de încurajare a unei reviste este de a-i arăta din tótă inima recunoștință pentru serviciul ce aduce patriei în genere și'n parte unei clase óre care a societății.

Asfel revista „*Lumină pentru toți*“ a fost încurajată de unele persoane prin faptul că i au recomandat mai mulți abonați, ér de alte persoane a fost încurajată prin cuvinte frumoșe. In ne-numerate rânduri s'au adus mulțămiri, prin corespondența revistei, unora din aceste persoane; dar negreșit că nu s'a putut mulțami tuturor, de témă să nu le facem rău; căci ocupând posturi mai înalte în Instrucție, ar fi fost învinováțiți póte, în puterea unei circulări ministeriale, care oprește pe inspectorii și revizorii școlari de tóte gradele, pe directorii de școle și pe or ce om îmbrăcat cu o autoritate óre care, de a le recomanda abonarea or căruí fel de fóe; de frică negreșit ca să nu se facă abonamente la jurnale *socialiste* (?). Inșă deși nu am publicat și nu publicăm încă numele unor astfel de persoane, cari ne au încurajat, cu tóte acestea noi le am înscris în cartea binefăoătorilor revistei și când timpul va fi favorabil le vom da publicității, pînă atunci inșă

Rugăm pe tóte persoanele cari ne au ajutat, ne au încurajat și ne au felicitat să binevoéscă a primi mulțămirile nóstre curate, eșite din inimă.

Numerul persónelor de la cari s'au primit și se primesc neîn-cetat felicitări sînt numeroșe, de acea neputendu-li-se respunde în parte fie-căruia. am cređut de datoria nóstră a le aduce aci o mulțămire publică.

Cu acéstă ocașie inșă credem nemerit a da aci părți din două scrisori din cele multe primite la redacția foii.

Una din ele sfêrșește în modul următor :

„Stimate D-le Bălténu, Revista „*Lumină pentru toți*“ pórtă în „articolele ce le semneđi D-ta ceva intim din ființa-vé; accentul „sincer, bărbătesc, p'alocuria mușcător, atinge, deștéptă, face să „vibreze în cei ce le citesc, sentimentele de demnitate, de mun-„că. Varietatea incai e calitatea proprie a lucrului ce place „prin însinuare naturală. A încuraja pe uni; a mustra dulce

„pe alții ; a protesta demn și competent de erorile și... rătăcirile, ca să nu ție mai rău, celor mari,—a instrui pe toți, a convinge pe cei ce voesc a raționa, a mișca în fine dăscălimea fie din toropéla desilusiunii, fie din năbușéla interesului meschin, fie din aroméla sfinteî neștiințe,— acestea, toate acestea sînt serviciile ce vîd că face astă „*Lumina pentru toți*“.—Cultura ómenilor sinceri și independenți l'am în mare grad, l'am mai presus pe toate.

„Să vî mulțămesc că duceți cu atăta răbdare sarcina ce v'ați luat ? Să vî felicit de maniera cu care conduceți lupta ? Dacă nu e ceva banal în vorbe, apoi cu totă sinceritatea ce știți că mă caracterisă vî ție : *Bun ! Bun de tot și nainte*, căci pînă în cele din urmă veți isbuti, veți sbrobi capul acesteî idee grós-nice numită *ignoranta* !—Sarea satirică e bună în revistă, în această epocă de moleșéla și de sfērșenie morală. Gustul de citit în România e pînă acuma indecis, în mare parte parodiatic ; parte nedeșteptat, și parte gata d'a aluneca pe povérnișul scepticismului. Să scriem de pomană, să muncim de pomană, să dăm de pomană productul sudorilor noastre, noi cei mai mici ér cei ce pórtă pe frunțile lor *lauri gloriei științifice și literare*, să strălucéscă în mare parte, prin absența lor din câmpul muncii, și Patria, sêrmana patrie, să aplaude lenevirea unora, să închidă ochii la ostenelele altora : așa pare că face Patria !

„Cu toate acestea, respectabile D-le Bálténu, ține cu voinicie condeiul în mână, și fă-l să intre adânc în tórtele gândirii sã-netóse ; fă-l să vibreze ca arcușul fermecat pe córdele inimii românești, căci nu e departe ziua, când ochii și urechile a-dormite se vor pré deștepta să vadă și s'asculte. Acel ce vî iubește, vî stimézá și vî respectă....“ Nu dăm astăzi numele persoanei care ne a trimis această scrisóre, pentru ca cititorii noștri să póttă judeca cuprinsul ei ne-influențați de numele autorului.

Iată acum și o parte din scrisórea primită de la Dl. I. Marcău, învêțator rural, la Rugi, în Gorjiu. Intre altele D-sa ție :

„D-le Director, în fața nenumératelor greutăți cu cari noi,

„învățătorii rurali, avem să luptăm neîncetat pentru îndeplinirea „conștiincioasă a datoriilor ce ne privesc și dupe starea cultu-
 „rală înapoiată în care se găsesc locuitorii comunelor pe unde
 „funcționăm, este un adevărat merit, o faptă din cele mai lau-
 „dabile, ferma hotărîre luată de omul științei și al binelui
 „public, ca să publice revista „*Lumină pentru toți*“, în care tra-
 „ctându-se diferitele cestiuni atingătoare de învățămînt și de
 „învățător, să folosescă în adevăr școlii poporului. Totuș ci-
 „tiam într'unul din numerele trecute, câteva rînduri mult cu-
 „getate și bine spuse de D-l. Liveșanu, meritosul D-v. colabora-
 „tor și prietenul școlilor sătești, și între altele am vădut dure-
 „rosul adevăr că în unele județe nici nu se cunoștea atunci re-
 „vista „*Lumină pentru toți*“. Cam așa a fost și pentru Gorjiu,
 „afară de câteva excepții. Răul este negreșit mare și lucrul în
 „adevăr de plîns. Causa nu sînt numai învățătorii, pentru că
 „în cercul lor de acțiune limitat și dupe starea de izolare a
 „comunelor, cu greu află aparițiunea operelor didactice meto-
 „dice. Revisorii-școlari ca unii ce sînt mai în curent cu anun-
 „țurile bibliografice, ar puté face un bun serviciu învățătorilor,
 „recomandându-le cutare sau cutarr operă pedagogică. La apa-
 „rițiunea *foștului diar Învățătorul*, D-l. D. Stăncescu, fost re-
 „visor-școlar la Gorjiu-Mehedinți (acum e numai la Mehedinți),
 „prin impulsionea D-sale, vrenică de tótă lauda, a făcut să se
 „aboneze peste 60 de învățători cari au plătit regulat abona-
 „mentul chiar al celui diar, cu atît mai regulat și mai bucu-
 „ros ar plăti ei pentru revista „*Lumină p. toți*“. Învățătorii ru-
 „rali din Gorjiu trebuie să se numere între bunii abonați ai re-
 „vistei Dv și împreună cu întregul corp al învățătorilor din
 „țară să se bucure de folositoarele cunoștințe ce se propagă prin
 „astă revistă etc. etc.“

Cam pe acest ton sînt multe scrisori, ba încă unele sînt așa de entusiaste, în cât mă ridică pré sus, d'acea nici n'am cređut nemerit a publica din acelea.

Dar pentru astă dată destul.

E. B.

Principiile pedagogice ale lui Pestalozzi.

în cârticica marelui pedagog Roger Guimps.

Orce om a învățat câte-va buche din pedagogie, a aușit despre Pestalozzi, dar pré puțină aș citit scrierea acestui părinte al pedagogiei moderne; de aceea revista „Lumina pentru toți“ a întreprins publicarea scrierii principale a lui Pestalozzi, a scrierii intitulate „Cum învață Gertruda copilul său“; pentru ca cititorii ei să pôta vorbi în cunoștință de cauză despre acest martir al civilizațiunii. Numai când cine-va va citi această scriere, va pute aprea meritul lui Pestalozzi și va cunoște greșelele lui. Cine nu va citi cartea lui nu va pute dice că-l cunoște. Cu toate acestea s'a găsit un dascăl de culore în București, un dascăl care nu cunoște, nici o altă limbă, afară de cé românească și deci care n'a citit nici o dată opera lui Pestalozzi, care să refuze plata revistei noastre, dupe ce o primise mai bine de un an, sub cuvântul că é se ocupa între altele și cu Pestalozzi, care nu mai este la modă, care s'a învechit și de care nu trebuie să se mai vorbească. Ei bine, nu tot astfel judecă celaltă dascălime de la noi și cu atât mai mult dascălimea din țerile mai înaintate în civilizație. Așa, de exemplu, Dl Roger de Guimps, unul din cei mai mari pedagogi din țiuva de aș, care trăiește în Elveția, a publicat o carte acum asupra vieții lui Pestalozzi care a fost bine privită de totă lumea cu cap, despre care „L'Éducateur“, revista pedagogică publicată de 23 de ani, de către societatea institutorilor din Elveția romandă, în No. 2 de la 15 curent, vorbește foarte favorabil.

Iată, dupe numitul jurnal pedagogic, în scurt, unele din principiile lui Pestalozzi.

1) Ântăia educațiune a copilului se face sub influența mamei, căriia Pestalozzi da rolul de începătorea educațiunii, ca și Comenius, dar pe care Pestalozzi nu-l cunoștea.

2) Pentru copil, primele lecții date la școla începătore trebuie să sté din exerciții de intuițiune și de limbagiă, privitoare la lucruri proprii a deștepta curiositatea copilărescă. Aceste exerciții se vor renoi adese și aceluși lucruri pindu-le mai adese sub ochii copilului, vor desvolta în el *spiritul de observație* care é lucrul principal în școla elementară.

3) Calculul juca rolul principal în învățământul lui Pestalozzi, pe când pedagogul Girard (preot) lua limba ca punct de plecare și ca temelie exercițiilor destinate a deștepta facultățile morale și intelectuale.

4) Intuiția numerelor se făcea numărând lucruri vădute, apoi prin mici calcule mintale foarte simple asupra numerelor concrete și ale căror subiecte erau luate dimprejurul copilului.

5) Aceste exerciții erau tăiate prin cântece simple și vesele, potrivite vârstei copilărești, mai erau tăiate acele exerciții intuitive și prin exerciții gimnastice. Cântecele religioase vor veni mai târziu.

6) Pentru învățarea limbii, se vor pune școlarii să spună observările făcute de ei înșiși, și se vor obișnui a se exprima într'un mod clar și corect.

7) Înaintea scrierii, va începe desemnul pentru ca să se formeze dintr'odată mâna și ochiul școlarului.

Aci e vorba de desemnul geometric. Exercițiile se vor face pe placă și vor prepara pe copil pentru scriere, și prin scriere pentru citire. Aci ni se pare că Dl. de Guimps modifică metoda lui Pestalozzi care avea mai ales în vedere, în tot învățământul său, de a cultiva spontaneitatea și talentul creator. Dar *pătratele* și *compartmentele* întrebuințate la Yverdon (de școala lui Pestalozzi) nu s'au bucurat de favoarea artiștilor, și în ce privește arta trebuie să se încerpă prin imitație. Invenția poate veni tocmai mai târziu.

8) Omul a scris înainte de a citi și lucru însemnat este să faci pe copil a dori să citească ceea ce a scris el. De la literile scrise de mâna copilului, îl trecem la cele tipărite. Cu acest mod putem învăța pe copil deodată scrierea, citirea și ortografia. (La început Pestalozzi s'a servit de litere mobile pentru compunerea vorbelor).

Astea sînt în scurt unele din principiile pedagogice ale lui Pestalozzi presărate în scrierea D-lui Roger de Guimps asupra vieții părintelui pedagogii moderne.

E. B.

Școala rurală și proiectul de lege asupra școlilor prezentat de Dl Sturđa, ministrul respectiv.

În nenumărate rînduri am ridicat glasul în favoarea școlii poporului și mai ales în favoarea școlii poporului de la sate, mai cu sîmă de cînd Dl Sturđa a pus în mișcare lumea inteligentă de la noi cu proiectul D-sale de lege asupra școlilor.

Noi am dis'o și o repetăm, acest proiect de lege are multe părți bune și aduce multe îmbunătățiri, afară negreșit de unele

părți din cari putem cita în linia întâia partea unde se lovește în independența dascălului în genere. Causa că ne am ocupat însă mai mult de școla săténului, de cât pe celelalte este că din toate școlele é este isbită, lovită, în loc să fie îmbunătățită și viitorul ei este sdruncinat aprópe cu desévêrsire, prin dispozițiile acestui proiect, care reduce pe luminătorul poporului la poziția nnuí vătășel de sat. In adevêr, în județul Ilfov, un vătășel are 50, 60 sau 70 lei pe lună, și pe viitor póte că va avé și mai mult în proporție cu creșterea veniturilor comunale sau în proporție cu greutățile de a puté găsi ómení pentru acel serviciu, pe când prin proiectul de lege al D-luî Sturza învêțatorul este condamnat să nu póta avé niciodată mai mult de cât 70 lei pe lună, din care să i se făcă reținerea de 10 la sută. Negreșit că dacă o comisiune compusă numai de dușmanii cei mai înviersunați ai poporului românesc, ar fi fost însărcinată să, găséscă mijlóce pentru a împiedeca luminarea și înaintarea poporului, apoi de sigur că unul din cele mai nemerite mijlóce pentru a jungerea scopului acelor dușmaní, ar fi fost desființarea treptată a școlelor rurale, parte persecutând pe învêțatorii cei mai zeloși, parte împuținând mereú lefurile tuturor învêțătorilor sátești. Ei bine, miniștrii români, cari se dic că ard de dorința de a lumina pe popor, întrebuintéză tocmai aceléși mijlóce ce ar fi putut întrebuinta și vrășmașii de mórte ai Románismului. Și pentru ca or și cine să se încredințeze despre adevêrul acestor dișe, n'are de cât să urmăréscă cu atenție mișcarea corpului învêțătoresc. Astfel în privința lefurilor, la 1867 învêțatorii cerí aveau cursul școlei normale sau trei patru clase ale orcáruí alte școle secundare primiaú de la stat 111 lei noi pe lună. Mai târđiú, când țara avea lipsă de bani, léfa acestor învêțatori a fost redusă la 90 lei pe lună, rețiindu-li-se 10 la sută pentru pensii; iar mai târđiú a început să li se reție 15 la sută, ca și la ceilalți funcționari, dar cel puțin județele și comunele le au dat, pe unde au putut, subvenții. Acum însă vine Dl Sturza cu proiectul D-sale de lege și cere ca léfa celuí mai bun ca și a celuí mai réu profesor de sat să fie 70 lei pe lună, din cari să se rețină 10 la sută și fără ca să i se mai dé ceva de la județ sau de la comună, ba înocă să se ia înapoi și pogónele date u-

nora din învățătorii. Judece acuma or cine, dacă această urmare față cu școlele rurale, este românească, este eșită din suflete cari au durere de sorta țeranului! Și totă argumentarea D-lui Sturza ca să scadă lefurile învățătorilor sătești, o întemeiază pe socotéla că învățătorul locuind în sat pôte trăi aprópe cu nimic; pentru că el are casă, lemne, vacă cu lapte, găini, puș, ouă, legume în grădină și tóte cele trebuincioase hranei și întreținerii lui și familii lui.

Dacă ar fi așa, dacă învățătorul ar avé tóte acestea, și noi a. a. aplauda cu amândouă mâinile socotéla D-lui Sturza, dar din nenorocire starea lucrurilor nu este cé arătată de D-lui, căci iată care este și care are să fie încă pentru lung timp poziția unui învățător sătesc: Nicolae Mocan e numit învățător în comuna Grecii, din județul Putna, cu 70 lei pe lună. Vine în comună la 20 Octombrie, având în pungă 21 de lei. S'adreséză primarului și se recomandă că este numit învățător. Primarul însă nu se uită la el câtva timp și la urmă când îl ia în considerație, învățătorul trebuie să jóce împrejurul primarului și notarului ca să-i înduplece a pune gémuri la clasă; dar trec zile și săptămâni, fără ca să se pună gémuri și decî bietul învățător e silit să țină clasă cu câți-va școlari pe jumătate înghețați, din care causă unii nici nu mai vin la școlă. Rebejit de frig învățătorul se duce la *hodaia* ce a luat cu chirie, unde plătește 11 franci pe lună, dar acolo este iarăși frig ghiață. El își dă tótă silința și isbutește să aprindă focul în sobă.

Dar altă nevoie îl silește s'o ia în cotrova ca să-și-o îndestuleze. Este vorba de stomac care-l face să se gândescă la mâncare, căci n'a pus nimic în gură dins de diminéță, când a îmbucat o cójă de pâine cu puțină brândă ce-i mai rămăsese de când a sosit în comună. Dar acum séra, ce să mai îmbuce? căci îi chioroe stomacul de fóme și-i lasă gura apă, când se gândește la bucatele ce mânca la școlă normală. Plécă să caute ceva. Cu câinii grămadă dupe sine, ajunge la o crășmă, ce o ține Vasile Iancu.—Ai ceva de ale mâncării, nea Vasile, întrebă dascalul?—Da, niște covrigei, respunse crășmarul, încă de ceia bun, și dîcînd astfel scóte câți-va covrigi dupe o ațică și-i întinde bietului învățător care silit de fóme încercă să înfigă dinții

în ei, dar în deșert: erau tari ca fierul, roși de șoricăi. A putut să-i ródă numai dupe ce i-a muiat. Da, numai dupe ce i-a muiat în.... vin fierț! Așa i a recomânduit crâșmarul. Niculae Mocan nu primi de-o-cam-dată propunerea, dar în urma stăruinței lui nea Vasile, primi să mănânce covrigi fierți în vin! I se părea lucru cu totul nepotrivit cu ocupația lui; d'acea, când cedă la acésta, roșéța i se sui în față pînă în vârful urechilor, cea ce-l făcù, dupe ce plăti *șépte gologani*, să plece pe dată, de témă să nu-l vadă nimeni. Ajuns a casă, aprinse un muc de lumînare ce-i rămăsese din séra trecută, mai sgândări puțin în sobă și apoi se culcâ acoperindu-se cu mantana ce o avea din șcôla normală și târziu de abia adormi, din cauza muștrării cugetului, că bēuse vin în crâșmă.

A doua zi viscolia un vifor grósnic; hârtia ce el pusese în loc de gémuri se rupsese și zăpada intrase în clasă. Védând că nu mai póte ține clasă cu nici un chip, se duce să caute pe primar, care se afla la crâșma din capul satului. Viț tocmai bine, dascăle: fă-o cinste că n'o fi foc, îi dice primarul.—Nu mi-arde de asta acum.

Eū am venit să te rog ca să faci ceva cu șcôla că nu mai pot învăța copiii în é: a nins înăuntru.—Pe semne că ți s'a urit cu slujba, bătețe. Eū îți spun să mă lași în pace cu a șcôlă, c'apoi fac răport la subcârmuire că nu-ți veți de trebă, că turburi lumea și că vorbești contra stăpânirii.

Auditu-m'ai? Bagă-ți mințile în cap și du te culcă. Ce? tocmai tu te găsiși să mă cățăești?

Eșit din crâșmă, Niculae Mocan o ia pe linia satului în sus și în jos, și cu tot viforul ce viscolia, el arde de ciudă și amărăciunea de care e cuprins sufletul lui.—Ce să mă fac? Cum s'o nimeresc mai bine? Am scris de patru ori D-lui revisor școlar și nu ved nimic! A! o idee: mă voiū duce în persónă la Dl Subprefect ca să-l rog nu numai prin raport, ci și prin graiū. Dis și făcut. Plécă pe jos la subprefectură și cu tot nămētul de zăpadă ajunge pînă séra la tact, deși este cale de douē poștiū. În deșert însă a alergat că cu tótă stăruința lui de a vorbi D-lui subprefect, nu s'a putut, căci séra se afla la masă cu procurorul și cu judecătorul de instrucție, a doua zi n'a voit

să-l primese în audiență, trimițându-l la pomojnic. Cu tot gerul și cu totă fόμεa ce suferia, sërmanul învățator tot nu s'a depărtat de ușa zapeiului, pînă când a isbutit să-i trimită înăuntru raportul și o scrisore prin care-l ruga nu numai ca pe un funcționar, ci și ca pe un om, să-și facă încăi milă de el și să de ordin primarului ca să îngrijescă de școlă, dar zapeiul auđind că acele hărții sînt de la un învățator, a luat la gónă pe vătășelul ce i le adusese. Neavënd ce face învățatorul se duse la pomojnic, care dupe o jumătate ți de așteptare, scrise pe raport vorbele următore: „Dl Primar respectiv va raporta asupra casului.“ In zadar, învățatorul i desluși și verbal stăruind să de ordin și să nu mai cêră raport, că pomojnicul nu se uită la el. A treia ți Niculae Mocan se întorse în comună și după câteva ȓile sosi la primărie și hărția dată de el pomojnicului subprefecturei, la care primăria rēspunse că învățatorul este cār-cotaș, că nu-și vede de datorie, că mai multe ȓile a lipsit din comună, că nu are purtări bune și altele de felul acesta, fără însă să spună învățatorului ceva despre acest raport. Intre acestea învățatorul sfērșise și de cheltuélă, căci, cu mare economie i ajunsese cei 61 de lei cu care venise în posunar, ba încă nici nu plătise chiria la casă și nici lemnele ce i se dedese pentru încălđit. Redus la starea cé mai ré: prigonit de primărie, fără un ban în pungă, școlă tot în starea cunoscută, numai că el rănise zăpada și lipise iarăși hărție în ferestrele fără gémuri, obligând pe cei căți-va copii ce mai veniaū la școlă ca să aducă fie-care câte un lemn diminēta,—făcea clasă cu totul desgutat.

In starea desnădăjduită în care se afla nu îndrăsnise să se adreseze la nimeni pînă atunci, când într'una din ȓile eșind de la clasă îl întâlnește un preot, tatăl unuia din copiii ce veniaū la școlă și-l întrébă, despre fiul său cum merge cu învățatura. „Bine, și'ncă fôrte bine, i rēspunde învățatorul, așa că mi se rupe inima, când mă gândesc că o să mă despart de el chiar astăȓi; căci iată o lună de când am venit aici și nu mi s'a dat nici un ban din salariū, așa că am ajuns să mor de fόμε: de ieri diminēta n'am mai māncat nimic. Am să plec acasă la părinții mei, căci la ei tot găsesc māmăligă și cēpă. Aș fi plecat de ieri, dar gasda nu vrea să-mi de straele mele, căci nu

„i am plătit chiria nici lemnele de încălzit, cari fac în totul un „pol. Acum însă câtă să plec și fără straele din casă, ca să nu „mor de fόμε.“

Preotul avu milă de Iel și pôte chiar în interesul copilului său, îl opri de a pleca, îl luă de mîncă la el și apoi i împrumutâ câți-va lei pînă să primescă léfa. I mai împrumutâ încă de douë ori câte câți-va lei, așa că se făcu 40 lei împrumutați și léfa tot nu-i mai sosia, cu tóte că el scrisese mereu revisorului școlar din Focșani. Mai scrise și a casă de-i trimise ceva bani în douë rînduri. Se mai îndatori și la un crășmar pentru mîncare, așa că cu chiu cu vai ajunse la Crăciun, când plecâ a casă, unde trăi și el ceva mai bine câte-va zile, apoi se repeși pe la Focșani, pe la Revisorul-școlar. Acesta însă se afla dus la moșia unui unchiu, cale de o poștă departe de oraș. N'avu ce face, de acea se duse după dînsul acolo tot pe jos. Revisorul se pregătia să plece la vînatóre, de acea nu-l primi. Toc-mai a doua zi se învencici să dé ochii cu el. În loc să-l satisfacă însă, revisorul îl muștrâ fórte aspru și-l amenințâ cu darea afară din slujbă, căci a primit o hârtie contra lui din partea autorităților administrative, de acea i-a și trimis un avertisment, o hârtie muștrătóre și care trebuie să fi ajuns la comună. Niculae Mocan însă era pré devotat școlei, de acea nu tăcu, ci stăruii de revisor să-l asculte și pe Iel, și dacă-l va găsi vinovat atunci să-i facă și alt ceva mai rău de cât destituirea. Superiorul său înduplecat a-l asculta, vėdu că avea dreptate, dar i dișe că nu pôte să se strice cu ómenii pentru un învățator, d'acea i ordonâ să se ducă la școlă și să se ia bine cu primăria, cât pentru léfă o să vie. Învățatorul se gândi să mai facă o încercare: merse la părinți, i puse să se împrumute la posesorul moșii și să-i mai dé ceva bani. Ajuns la comuna sa, fu chemat la primărie, unde i se citi ordinul muștrător și amerințător al revisorului, la care primarul adause: „veți că-mi stă în mână să fac orice vreaü. Dacă erai bает bun și făcea cum ți-am dis_eü, nu pățiai asta. Eü știu tóte chichițele, căci am fost notar de sat multă vreme.“

— „Eü n'am știut séma, n'am mai avut de a face cu primăriile.“ — „Aï, dascăle, de fă_cinste, că ai venit cu bani prospoti de a casă, dișe notarul, dupe_ ce plecâ primarul“.

Speriat de cele ce pățise, învățătorul consimți și merse cu notarul la crâșma din fața primării, unde steteră pînă târziu, cheltuindu-se câți-va franci din partea dascălului. Dupe sfatul notarului a doua zi, învățătorul cinsti pe primar și pe ajutorul.

Acastă cinstire se repetă de mai multe ori, așa că banii luați de e casă se duseră fără să se plătescă alte datorii de cât cele pentru cameră și lemnele de încălzit. In schimb însă omenii primării înlesniră dascălului creditul de a puté trăi pe datorie.

Acastă luare cu binele pe lîngă omenii primării avu și un rezultat bun: se puseră gémurile la școlă și se mai făcură și alte îmbunătățiri, cari însă nu costau nici pe jumătate cât costa cinstea făcută de învățător. Când veni pomojnicul subprefecturii pe la primărie și întrebă dacă dascălul se pörtă tot așa de rău, primarul surîdend i răspunse: s'a dat băetul pe cale, se pörtă mai bine. Preste câte-va zile veni ordin să-i se plătescă léfa de perceptor, dacă va presenta act de la primărie că a funcționat regulat. Altă ocașie de cinste. Dupe ce cu chiu cu vai dobândi actul cerut, se presentă la perceptor ca să i se plătescă.—„N'am bani, țise perceptorul, dar dacă ești la ananghie de bani, îți dau de la mine, dar să-mi dai pentru astă binefacere țece lei.“—„De unde să-ți mai dau și D-tale țece lei, când pe lună de abia primesc 63 lei din 70?“

„Sănătate, dacă nu poți da. Așteptă pînă voiú încasa bani de ai statului.“—Plecă învățătorul trist și gânditor. Peste câte-va zile trecu din nou pe la perceptor, care locuia în satul vecin, dar nimic: nu sînt bani de ai statului. Acest răspuns l'auđi învățătorul or de câte-ori venia la perceptor, pînă când într'una din zile îi spuse că are bani, dar nu póte plăti, căci a făcut borderoul și că a primit ordin de la casierie să ducă cât mai mulți bani, că statul are trebuință de bani. Vedendu-se astfel nevoit învățătorul rugă pe perceptor să-i dé bani de la el și să-și opréscă cei țece lei. El însă face nazuri și de abia consimte să-i dé, dar cu condiția ca să opréscă 12 lei.

Deci se alege cu 51 lei pe lună. Cui să plătescă mai întăiú? Popii? Crâșmarului? Gasdei? Dar că încălțămîntea a început să-l lase! El se pune pe gânduri. Unde sînt lucrurile cele frumoșe ce ni le închipuiam, când eram în școlă? N'aú fost de

cât vise, cari au dispărut, când m'am lovit de starea ce adevărată a școlii! De ce nu vin profesorii noștri de la școala normală să vadă, la ce pedepsă sîntem condamnați?! Vai și amar! Dacă n'aș fi îndatorat să slujesc opt ani stăpînirii, pentru că m'a ținut patru ani în școlă, în credință că nici legat nu m'ar pute ține învățator, căci m'aș face un logofăt de moșie, un *perceptor cinstit*, un notar și or ce altă ocupație, fie chiar muncitor ca tatăl meu. Dar n'am ce face, căci s'ermaniî mieî părinți ar rămăne cu totul s'eraci: li s'ar vinde bouleniî și văcuța, căci au garantat să mă fac învățator în timp îndoit pe cât am stat în școlă. Ce să mă fac? La cine să cer ajutor? Iacă am ajuns să mă tăvălesc în neomenie! Veđi colo am ajuns să mă iaú bine pe lîngă niște nemernici, niște hrăpitori! Eú care juram în sufletul mieú că nu mă voiú umili înaintea nimenui! Eú s'ajung a linguși, a cinsti pe un om-ca primarul și ca notarul acestei comune! Ah, nenorocit cés a fost acela, când am intrat în școala normală! De știam că aș fi așa de nenorocit ca învățator, m'aș fi lăsat de nevoie în clasă, căci m'ar fi dat afară din școala normală și astfel aș fi scăpat de dascălie.

De cumpăr pâne și câte ceva de la crășmar, el mă încarcă, căci iaú pe adăstare, așa că pe di numai mîncarea mă costă peste doi lei, și ce mîncare!? Argatul ce avea odată tată meu, trăia de o mie de ori mai bine de cât trăiesc eú acuma. Mă mir, pentru ce se mai învață igienă și pedagogie în școala normală, dacă nu ni se dă înlesnire ca să le aplicăm. Cum pot pretinde eú copiilor să fie curați? când eú nu pot fi curat, când ei vėd că camera mé este mai murdară de cât multe altele? Cum fi pot sfătui eú să nu mănce în drum, să nu intre în stabilimente publice, cum sînt crășmile, când eu intru dîlnic în crășmă să caut câte ceva d'ale mîncării. Unde este timpul, când consideram ca cé mai mare rușine d'a intra într'un asemenea stabiliment? Numai câte-va luni mă dispart de acel timp! Dar rėul cel mai mare este că nu o să mai ajung nici o dată să mă plătesc de datorii, așa că o să plătesc unele și o să fac altele și tot așa mereú. Asta numai moral nu póte fi, dar ce să fac? Uite că și straele au început să se rupă. Atunci să te vėd, Nicolae.

Toamăi acuma văd că avea dreptate Dumitru Vasilescu care a eșit din școlă cu doi ani mai înainte de mine și s'a făcut învățător la Bondoci. Când a tras sortii venise pe la școlă și ne spunea că o duce rău de tot cu lefa, căci nici nu este de ajuns și nici nu i se dă regulat. El susținea că un învățător ar pute trăi cu 100 lei pe lună, mâncând 6 lei, cheltuind cu odaia 15 lei lunar, cu straele și cărțile 15 lei, ér 10 lei pe lună să-i depună la casa de economie pentru zile negre. Barim atâta de ne-ar da și tot ar fi ceva, și apoi să fie o regulă, o adevărată regulă ca să ți se dé la sfârșitul lunii și fără șicanare nici ciupelă. Dacă ar fi așa tot ți-ar mai veni să te ocupi de școlă cu totă inima. Dar așa cum este acuma, nu știu, zău, cine va mai face clasă cu tragere de inimă.

În sfârșit, cu una cu alta, Niculae Mocan se pomenește în luna lui Aprilie, când vede cu durere împuținându-se neîncetat numărul școlarilor adunați cu mare străduință, pînă când într'o bună dimineață se pomenește numai cu doi școlari. În fața acestei situații, rămâne cât-va timp nehotărît, neștiind ce să facă. Dupe două ore, pune mâna pe condei și scrie următoarele:

D-le Primar, Sînt nenumărate adresele prin cari v'am anunțat că școlarii au început să se împuțineze din ce în ce cu apropierea primăverii, rugându-vă să luați măsuri pentru aducerea la școlă a copiilor cari au părăsit-o și în cas de neascultare să supuneți la amendă pe părinții lor, dupe cum ordonă legea școlilor la art. 40 și celelalte. Cu toate acestea D-v. n'ați binevoit a lua nici o măsură pînă acum în această privință. Acesta este cauza că astăzi au venit la școlă numai doi școlari, pe când 31 lipsesc. Inca, dacă nu vreți să mai fie școlă în această comună, atunci spuneți ca să nu-mi mai pierd nici eu vremea p'aici nioi țara lefa ce-mi plătește. Iacă vă anunț că, dacă nici acuma nu veți binevoi a amenda persoanele dupe contrapagină, apoi să știți că eu voi și pleca din comună pe dată și mă voi duce în persoană la toate autoritățile cele mai nalte de la noi să le dau pe față starea școlii din această comună.

Primiți, etc.

În urma acestei adrese, primarul dimpreună cu perceptorul plécă din casă în casă pe la locuitorii notați pe contrapagina

adresei, pecetluindu-le și ridicându-le caldările și straele mai bune, spunându-le tuturor că nu sînt ei de vină, ci dascălul, care i a răportat la ei mari, d'ăia n'au de cât să se alege de el care i a silit să-i urmărească. Locuitorii au dînd acesta s'au năpustit asupra învățătorului insultându-l cu vorbele cele mai murdare, amenințându-l, ba unii dându-i chiar ghionturi; astfel că el se credea pierdut vedîndu-se prada locuitorilor înfuriați și pôte că ar fi pățit'o, dacă n'ar fi sărit popa și un crășmar cari au înduplecat pe sătenii să se retragă. Plîngea bietul băet ca un copil și-și blestema sôrta. Dacă a vedut că lucrurile merg așa a mai muiat și el zelul său pentru școlă și așa o duse, tîrîș grăpiș, mai mulți ani. Nenoroire însă, că cu moralul său i s'a sdruncinat și sănătatea, așa de tare că dupe de cece ani de slujbă, a cădut belnav de tot că n'a mai putut face de loc clasă, dar cea ce mă revoltă, e că i a tăiat léfa și el a zăcut un an și jrmătate, murind pe brațele neveste-sei și a trei copilași, căci se căsătorise de șapte ani. Satul întreg l'au plâns și mai ales cei ce au trecut prin mâinele lui. Dar ce folos?! Dupe altele, la môrte el datora apröpe trei sute lei în sat! Iată sôrta luminătorului poporului! Iată sôrta cé pismuită de D-l D. Sturza, actualul ministru al școlilor, care a prevădut în proiectul său de lege ca un învățător sătesc să aibe numai 70 lei lunar din cari urmöză să se facă reținerea de 10 la sută, plus reținerile sau ciupirile primăriilor, perceptorilor și ale altor jigăniile rele. Dar nu, nu se pôte ca o cameră română, fie de or ce partidă, nu se pôte să voteze o asemenea lege. Și apoi chiar dacă am presupune pentru moment că s'ar puté vota această, apoi de sigur că nu va dura de cât pe câtă vreme s'ar afla la putere autorul unei astfel de legi distrugătoare a școlii poporului.

A bon entendeur salut! dîce Franțuzul, cea ce pe rumănește vra să dîcă: „destul o măciucă la un car de öle“.

E. B.

Fructe bune de léc

Un doctor american a constatat

1) că portocalele, smochinele, prunele, agudele și curmalele se pot întrebuința ca laxative (curățenie ușoră);

2) Ca astringente (încuetóre) se pot întrebuința smeura și fructele măceșilor;

3) Ca diuretice (îlesnitóre udului)—strugurii, perele, fragii, agrișele, și semințele de pepene; 4) ca răcoritóre: cócăzele, bostanii și pepenii; 5) ca răcoritóre și sedative (potolitóre de dnrerile stomacului) lămăele și merele.

Dacă se mănâncă, diminéța (pe nemâncate) portocale, nu numai că este un bun laxativ, ci și o bună curățenie pentru orice stomac cât de delicat ar fi.

Rodiile sînt fórte astringente. Cója rădăcinei de rodie fiértă e un bun vermifug și se póte întrebuința fără nici o témă contra teniei (vîermele solitar, panglica).

Smochinele desfăcute în două se pun ca cataplasme d'asupra arsurelor sau bubișórelor.

Fragii și lămăele sînt bune contra pietrei dinților.

Merele sînt bune contra greței și vîrsăturilor femeilor grele.

Migdalele amarî opresc adese tusea, căci cuprind acid hidro-cianic.

Undelemnul scos din nucele de coco se dá adese în loc de untură de pește; ba încă doctorii din Germania îl dau și ofticoșilor.

Strugurii sînt fórte hrănitóri și înmuetóri. Cura de struguri e bună pentru bólele de stomac și de ficat, contra scrofulelor și officei tuberculóse. Dar trebuie să se mănânce mai multe chilograme pe dí de struguri numai cu pâine și cu apă.

Gutuele sînt astringente (încuetóre) și dau chiar o apă bună pentru bólele de ochi, dacă se fierb în apă.

Dupe „Gazeta Săténului“ (din R. Sărat.)

NB. In privința întrebuințării portocalelor poporul francez dice astfel: „Diminéța, portocala este aur în stomac; la prânț este argint și séra este plumb în stomac.

Redacția.

O CARTE MINUNATĂ

Intre cărțile primite la redacție este una numită *Carte pentru organizația școlilor practice de agricultură și industrie*, alcătuită de

Gheorghe Simescu, din com. Costești, pl. Cotmăna, jud. Argeș, și tipărită în Pitești la tipografia G. Popescu, având numai 20 de pagini.

Când citești atâtăia oră această cărticică, ai crede că visezi, că este o iluzie, dar în urmă te convingi că este o realitate și că cuprinsul ei atinge una din cele mai mari cestiuni: este vorba despre renașterea din nou a României, despre transformarea cu desăvârșire a societății românești și totă această lucrare fără nici o cheltuială mai mare de cât astăzi, numai să vrea guvernul ca s'o pună în aplicare.

Adevărul însă este că punerea în aplicare a acestui plan, ar cere să se schimbe multe din legile actuale. Autorul cărticelei acesteia a și făcut o petiție către Ministerul de agricultură și industrie, dar nu știm ce rezultat va fi dobândit. Altă dată vom da mai multe amănunte.

R.

ADAUS LA NOTIȚE LITERARE

Gazeta Sătenuiui, fôia cunoștințelor trebuincioase agricultorului și poporului.

De la 5 Februarie 1887 intră în al IV an.

Va eși tot ast-fel de regulat ca înainte, la 5 și 20 a fie-cării luni.

Are de scop: *instruirea, informarea și moralisarea.*

Dă în fie-care număr:

— articole agricole, literare, științifice, economice și noutăți politice.

— frumôse gravuri negre, lucrate în Paris, de unelte, mașini și vederi agricole, de cereale, de plante, legume, flori, animale bune de aclimatat etc.

— *Gravuri colorate de totă frumusețea, lucrate în Paris,*—cu explicațiunile lor—de diferite plante etc.

— 16 pagine—a 2 colône—materie variată, datorată colaborațiunii mai multor persoane din țară și străinătate și o elegantă copertă.

Iar la finea anului o copertă grósă și tabla de materii.

Abonamentul e numai de 10 lei pe an și fie-care abonat are drept la premiuri trimise cu totul gratuit, cari ramburséză cel puțin jumătate costul abonamentului.

A se adresa pentru tot ce privește Redacțiunea și Administrațiunea revistei Directorului — fondator și proprietarului al „Gazetei Săténului,” C. C. Daculescu, R-Sărat.

Trandafir și Viorele este numele unei frumoșe cărți, publicată de Dl I. P. Reteganul, (redactorul Convorbirilor pedagogice) și care carte cuprinde poesiî populare culese și ordinate. Unele din aceste poesiî sînt așa de importante, în cât dacă spațiul ne ar permite le am reproduce pe tóte; cu tóte acestea în No. următor vom începe să reproducem din ele.

Inimióra, adică flórea poesiî naționale din cei mai bunî scriitorî români, în usul tinerimii, adunată tot de Dl I. P. Reteganul. Este o cărticică care n'ar trebui să lipséscă nicî unui Român.

Țiganii, schiță istorică, lucrată pentru petrecere dupe mai mulți autori, și acésta tot de Dl I. P. Reteganul. Cum se vede Dl Reteganul este abundant, produce neincetat.—Pe viitor vom face o dare de sémă aménunțită.

Recreațiî literare e numele unei reviste literare și științifice.

No. 1 apărut la 25 curent, declară că scopul ce urmărește este publicarea tuturor încercărilor literare și științifice ale tinerilor.—Noî urăm noii reviste succes, dacă își va da ostenéla însă comitetul de redacție ca să întrebuinteze o limbă mai curată, mai românéscă, și să nu mai dîcă: *pretențiosități ridicole, eminent próste, primibilitatea (?) , complexantă, rigurositatea severă, curge riscul, etc, etc.*“

Afară de acésta și punctația cere a fi mai îngrijită. E. B.

A P E L

Către membrii corpului didactic din orașe și sate, precum și către tóte persoanele de inimă din țară spre a veni în ajutor cu orcât de mică sumă sërmanului învățator sătesc C. Mihăilescu, din comuna Corni, pl. Crasna, județul Fălciú, căruia i s'a spart și jăfuit locuința de la școlă în nóptea dintre 16 și 17 Ianuariú, 1887, pe când dînsul și soția sa seafiau duși la Huși pentru

curarisirea unei copile a lor care se afla și se află încă foarte greu bolnavă. Când s'au întors în comună n'au mai găsit nimic absolut în casa lor, afară de păreți, așa că li s'au luat pînă și lingurele, pînă și cé din urmă cîrpă, ba și păsările de curte, așa că biata familie avînd ș'o copilă bolnavă rău, se află redusă la cé mai cumplită miserie. Tóte lucrurile ce li s'au furat sînt prețuite la 1500 lei, care constituie marea lor avere!

Redacția revistei „*Lumina pentru toți*“ a deschis listă de subscriere pentru adunarea unei sume cu care să se ajute această nenorocită familie. Cîteva centime vor fi primite tot așa de bine ca și francii. Persónele cari nu pot veni în persónă să subscrie, pot trimite prin mandat poștal sau mărci poștale în scrisori (plătite).

Numele subscriitorilor vor fi publicate prin revista noastră.

Iată o ocașie de a arăta că avem inimă.

Redacția.

Tot se mai găsesc ómeni ai lui D-đeu.

1) *Laudă mare se cuvine D-lui și D-nei Mihail și Elisa Stroescu, Români, domiciliati la Odesa; pentru că anii trecuți au dăruit Români o jumătate milion pentru construirea școlii satești, iar acuma de Crăciun au trimis Românilor din Brașov 60,000 de franci spre a se ajuta la învățarea meseriilor și spre a se sprijini publicarea jurnalului numit, „Meseriașul român“ de acolo.*

Urăm viață lungă și fericită onor. familiei Stroescu și cât mai mulți imitatori.

2) *Laudă se cuvine și următoarelor persóne: D-lui Grigore Movilă, din com. Corni, pl. Crasna, jud. Fălciu, care a dăruit comunei un local de școlă cu două caturi, și 20 prăjini pămînt; b) D-lui Popescu-Docan, Revisor-școlar, care a stăruit pentru acest dar și pentru înființarea postului de învățator; c) D-lor Leca, proprietarul moșiei Vlăduic și C. S. Mihăilescu, învățatorului respectiv, căci au dăruit mai multe lucruri trebuincioase școlii.*

Redacția.

Correspondența

D-lui V. Radovič (la Pleș...) și D-lui Flor. Florescu (Moldoveni-Romanați). Primit abon. pe anul II.

D-lui Ion P. Lazar, dascăl, în Sz. Somlyó (Ungar). Primit studiile Dv. și ne vom ocupa de ele. În principiū le găsesc bune.

Unele din numerele ce-mi cereți nu mai sînt, căci de abia mai avem câte-va colecții, dar numerele ce se mai găsesc vi se vor trimite.

D-lui *B. R. Georgescu* (Sul...) și D-lui Gh. Căpățină (E—St, Ialom.) Sînteți înscrisi între abonați.

D-lui *S. Barbescu* (Tătărăi) Vi s'a'au trimis anul I legat și numerile apărute din al II; vi s'a'au trimis 19 broșuri din „Mica Bibliotecă: Lumină pentru toți”. S'a'au primit toți banii trimiși. Mulțamesc.

D-lui *C. Mihăilescu* (Corni) s'a'au luat măsuri și sper a face ceva. Recomandatul Preot S. Panciu din Oțeleni s'a înscris.

D-lui Gh. Sențea (Bucova—B.) Bine.

D-lui *Mih. Pop* (Răducăneni—Fălciu) Abecedarul D-lui P. M. despre care s'a vorbit în No. 5, anul II, al acestei reviste, n'a fost al Dv.; căci, nici nu se cunoște pînă acum aici abecedarul Dv. Autorul abecedarului care pôtă inițialele P. M. este profesor german la o școlă germană în București. Când veți impriima pe al Dv. și ni-l veți trimite, îl vom primi cu plăcere și-l vom scărmana dupe vederile noastre. D-v. însă, precum și oicare alt autor de cărți scărmanate de noi, sînteți liberi și chiar rugați să ne comunicați observările Dv; căci numai astfel se pôte face lumină.—Puteți trimite orce lucrare relativă la școlă, căci publicăm orce credem folositor.—Am vëdut și cele relative la abonament.

D-lui *Chr. Angelescu* (la Cara-Harman-Dobrogé). Dl Franț Ban, recomandatul Dv s'a înscris între abonați și i s'a'au trimis tôte numerele eșite din anul II.—Abon. primit.

D-lui *Dr. Ionescu* (C. d'Argeș) Primit abon. trimis No. 7 și se vor trimite regulat cele următore. Mulțumim.

D-lui *D. I. Stubeiu* (Blăgești-Bacău) și D-lui *Veringioiu* (Târgoviște) s'a'au regulat cele de cuvință. Mulțumim p. încuragiare. D-lui *St. Istrătescu* (Cobia) s'a'au primit 11 lei p. anul I legat. Mulțamesc,

D-na *M. Cătănescu* (Măicănești-R. Sărat). Primiți 10 lei, nu 5 și vi s'a trimis No. 7.

D-lui *N. Popescu* (Sărăcinești-Vâlcé); D-lui *G. B. Ciropol* (Costești). S'a pus la cale.

D-lui *D. I. Boz...* (T. J.) Primit abon. Mulțămiri p. frumoșele cuvinte cari ne încuragéză m. mult de cât banii.

Părint. *V. Diac...* (T. Oena). Primit abon. Nu se mai află tôte N No. de la început an. II.

D-lui *T. D. Ionescu* (Pârlita-S.-Ilfov) D-lui *S. Popescu* (Tonea-Jalom.) și D-lui *St. Ionescu* (Grad-sus, R. S.) Sînteți înscrisi de la No. 7.

D-lui *P. J. Gilort* (Bud...) Vi s'a'au trimis tôte numerele ce-rute și s'a primit un abon.

D-lui *L. Grecé* (Moin...) Primiți 50 lei, înscrise persónele re-comandate. Mulțămiri.

D-ră *Sof. Monc...* (Saele-T...) D-lor *R. Belea* (Serb-Argeș) și *Stef. Cernănu* (Bert...-sus, Brăila) Primit un abon.

D-lui *Revisor-școlar de Prahova*. In interesul luminării poporului sînteți rugat ca să stăruiti a se construi școlă în com. Surani, ca să nu mai rămână fără școlă o com. care numeră 300 familii, cu atât m. mult că casa comunală a avut bani, dar s'affă asupra unor persoane influente din comună.

Onor. Redacții „școlă rurală“ la Craiova. Dl Apostolenu din Hăbeni-Racovița, județ Dâmbovița vă rogă să-î trimiteti fôea Dv :

D-lui *Marinescu* (Strâmb-Tel) Primit un abon. la No. 6 vi s'aă trimis N.No. lipsă.

D-lui *P. Vancu* (Maderat-Ungaria). Stilul poesiilor populare trimise i cam greu p. noi. Dar ne vom încerca a-l mai lumina. Vă rog a ne spune de cine e, de la cine, prin cine și din ce localitate sînt culese. Afară de acesta, dacă-s publicate și unde.—S'a regulat și cu abon. școlii. Mulțămiri.—Cât despre critica cărților Wartie și Bouvier nu presintă p. noi mare interes, fiind aici rău vedute; după cum și Dv. însuți diceți.

D-lui *G. Tomșa* (Holdmezes-Ungaria). și D-lui *G. Avram* (Visurenî-Tutova). Vi s'a trimis No. 7 și se vor trimite regulat următoarele.

D-lui *I. P. Reteg* (O Rodna-Transilv.) Mai curînd puteți găsi acolo un editor de cât aici. Numai când ați veni în persoană și cu mscr. pôte (?) ați găsi un editor. Mulțămesc p. cărțile trimise. Regret încetarea cărților săténului român, dar ce puteți face, dacă nu sînteți încurajat. Binevoiti a trimite un No. de probă din *Convorbiri Pedagogice* D-lui S. Barbescu, la Tătărăi, pl. Jalo-mița, jud. Dâmbovița, România.

D-lui *I. Mirea* (Socet-Tel.) Nu s'a putut da nici în acest No, dar nu va fi uitat.

D-lui *M. Vasilă* (Fălciu-F.) Vi s'aă trimis NNo. cerute.

D-lui *P. Dima* (Babadagh-Tulcé) Sînteți înscriș de la No. 7 pe Decembre, 1886.

D-lui *P. Mohor* (T. Fuești.) Introducerea meseriilor ușore în școle este realizarea unei părți din idealul ce mi-am format, mai ales relativ la școlile primare. Acesta e cuvîntul care mă face să am o deosibită considerație pentru persoanele cari lucrăză în acest scop. V'ați oferit să-mi trimiteti o pălărie lucrată în atelierul acelei școle. O voi primi și o voi purta cu mare plăcere. In curînd voi trimite și măsura capului meu.

D-lui *Gr. I. Rozon* (Institut.-Bac.) Vi s'a trimis anul II de la No. 1. Anul I costă tot cât anul II, iar legat costă 11 lei Cine însă trimite dintr'odată 20 lei pe anul I și II, primește anul I legat.—Redacția primește orice scrieri și publică pe cele ce găsește bune.